

Sociální sítě a jejich vliv na žáky primárního vzdělávání

Viktorie Cajthamlová

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

*** nascannované zadání s. 1 ***

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Viktorie Cajthamlová
Osobní číslo:	H18644
Studijní program:	M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Forma studia:	Prezenční
Téma práce:	Sociální sítě a jejich vliv na žáky primárního vzdělávání

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se problematiky sociálních sítí.
Vymezení terminologie a teoretických východisek zaměřených na dopad rizikového chování žáků 1. stupně základní školy na sociálních sítích.
Příprava metodiky výzkumné části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.
Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníku s učiteli.
Analýza a vyhodnocení získaných dat včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi učitele 1. stupně základních škol.

*** nascannované zadání s. 2 ***

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Boydová, D. (2017). *Je to složitější: sociální život teenagerů na sociálních sítích*. Akropolis.
- Černá, A., Dědková, L., Macháčková, H., Ševčíková, A., & Šmahel, D. (2013). *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Grada Publishing.
- Fuchs, Ch. (2014). *Social Media: a critical introduction*. SAGE.
- Slussareff, M. (2022). *Hry, sítě, porno: rodičovský průvodce džunglí digitálního dětství a puberty*. Jan Melvil Publishing.
- Ševčíková, A. (2014). *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Grada.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Roman Božik, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání diplomové práce: **15. ledna 2024**
Termín odevzdání diplomové práce: **19. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Mgr. Marcela Janíková, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 15. ledna 2024

*** naskenované Prohlášení str. 1 ***

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 17.4.2024

.....

1) Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací

(1) Vysoká škola veřejně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být již nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlédnutí veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

*** naskenované Prohlášení str. 2 ***

pracovníků vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejnění práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezahrnuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, aťže-li někdy za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho přímého vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školské dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školské dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školského díla (§ 35 odst.

3). Oupřívá-li autor takového díla udělit svolení bez úplatného dílnodu, mohou se tyto osoby domáhat nabrzení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Nemá-li sjednáno jinak, může autor školského díla své dílo sdělit či poskytnout jinému liceenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školského díla z výsledků jin dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím liceence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přiblíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školského díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce má teoreticko-empirický charakter. Cílem práce je zjistit povědomí učitelů 1. stupně základních škol o užívání sociálních sítí žáky primárního vzdělávání a jejich názory na pozitiva i úskalí sociálních sítí. Teoretická část práce vymezuje vztah žáků primárního vzdělávání k sociálním sítím a důsledky spojené s jejich užíváním. Empirická část práce zahrnuje stanovené cíle výzkumu, výzkumné otázky, hypotézy a závěry výzkumu. Výzkum byl realizován prostřednictvím dotazníku určeného pro učitele 1. stupně základní školy, jež vyplnilo 95 respondentů. Výzkumná zjištění ukazují, zda se učitelé 1. stupně základní školy zajímají o užívání sociálních sítí žáky mladšího školního věku, zda vnímají pozitiva i negativa sociálních sítí a zda mají povědomí o prevenci rizikového chování žáků na internetu. Bylo zjištěno, že žáci mladšího školního věku jsou na sociálních sítích aktivní a mnohdy z pohledu dotazovaných učitelů sociální sítě nadužívají. Z toho vyplynula možná úskalí, mezi které učitelé řadili únavu žáků, roztěkanost nebo emoční nestálost. Pro řešení problémů spojených s online světem většina učitelů primárního vzdělávání využívá intervence metodika prevence či podporují třídní účast na preventivních programech. Z výzkumu je dále patrné, že učitelé vnímají sociální sítě pozitivně z jednoho hlavního hlediska. A to z hlediska rozvoje digitální kompetence žáků, jež souvisí s užíváním digitálních technologií.

Klíčová slova: primární vzdělávání, vývoj osobnosti žáka, sociální síť, kyberšikana, prevence

ABSTRACT

The diploma thesis has a theoretical-empirical character. The aim of the thesis is to find out the awareness of primary school teachers about the use of social networks by primary school students and their opinions about the positives and pitfalls of social networks. The theoretical part of the thesis defines the relationship of primary education students to social networks and the consequences associated with their use. The empirical part of the thesis includes the stated research objectives, research questions, hypotheses and research conclusions. The

research was carried out through a questionnaire designed for primary school teachers of the first grade, which was completed by 95 respondents. The research findings show whether primary school teachers of Grade 1 are interested in the use of social networking sites by students of younger school age, whether they perceive the positives and negatives of social networking sites, and whether they have an awareness of preventing risky behaviour of students on the Internet. It was found that pupils of younger school age are active on social networks and often overuse social networks from the perspective of the teachers interviewed. This led to possible pitfalls, among which teachers identified pupil fatigue, distractibility or emotional instability. To address the problems associated with the online world, most primary teachers use the intervention of a prevention methodologist or encourage class participation in prevention programmes. The research also shows that teachers perceive social networks positively from one main perspective. This is in terms of the development of pupils' digital competence related to the use of digital technologies.

Keywords: primary education, student personality development, social networking, cyberbullying, prevention

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé práce PhDr. Romanu Božíkovi, Ph.D. Při psaní závěrečné práce mi poskytl odborné rady, doporučení a podporu v nelehkých situacích.

Také bych chtěla poděkovat všem učitelům, kteří si našli vlnou chvíli a zúčastnili se mého dotazníkového šetření, jelikož bez nich by se výzkum neuskutečnil.

Velké poděkování patří mým nejbližším, kteří mi byli při psaní diplomové práce oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 SOCIÁLNÍ SÍTĚ VE VZTAHU K PRIMÁRNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ	14
1.1 ŽÁK PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	14
1.2 SOCIÁLNÍ SÍTĚ	15
1.3 NEJPOPULÁRNĚJŠÍ SOCIÁLNÍ SÍTĚ U ŽÁKŮ PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	16
2 VLIV SOCIÁLNÍCH SÍTÍ NA VÝVOJ OSOBNOSTI ŽÁKA PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	21
2.1 NEDOSTATEK SPÁNKU KVŮLI NADUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ ŽÁKY PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	22
2.2 ROZTĚKANÉ DĚTI.....	24
2.3 SEBEVĚDOMÍ VE VZTAHU K SOCIÁLNÍM SÍTÍM	24
2.4 DIGITÁLNÍ GRAMOTNOST.....	25
3 RIZIKA PŘI UŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ ŽÁKY PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A JAK JIM PŘEDCHÁZET	28
3.1 KYBERŠIKANA.....	29
3.2 FAKE NEWS, HOAXY A JEJICH VLIV NA ŽÁKY 1. STUPNĚ ZŠ.....	31
3.3 ZÁVISLOST ŽÁKŮ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU NA SVĚTĚ ONLINE	32
3.4 BEZPEČNÝ INTERNET PRO DĚTI.....	33
3.5 PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ ŽÁKŮ PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH.....	34
II PRAKTICKÁ ČÁST	36
4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	37
4.1 REALIZOVANÉ VÝZKUMY TÝKAJÍCÍ SE SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	37
4.2 VÝZKUMNÉ CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	38
4.3 STANOVENÉ HYPOTÉZY	38
4.4 VÝZKUMNÁ METODA SBĚRU DAT	39
4.5 PRŮBĚH VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	39
4.6 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMNÉHO SOUBORU	40
5 INTERPRETACE DAT A VÝSLEDKY VÝZKUMU	42
6 OVĚŘOVÁNÍ STANOVENÝCH HYPOTÉZ	60
7 ODPOVĚDI NA STANOVENÉ VÝZKUMNÉ OTÁZKY	62
7.1 LIMITY VÝZKUMU.....	64
8 DISKUSE A DOPORUČENÍ DO PRAXE	65
ZÁVĚR	69

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	71
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	75
SEZNAM OBRÁZKŮ	76
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	77
SEZNAM PŘÍLOH.....	78
PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK.....	79

ÚVOD

Novodobá společnost nabádá k využívání moderních technologií a nabízí nespočet možností, proč být online. Online svět je však plný nástrah, které zejména mladší jedinci nedokáží odhalit. V dnešní době je užívání sociálních sítí čím dál mladšími jedinci velmi diskutovaným tématem. Škola a primárně rodina ovlivňuje vývoj žáků i jejich aktivity ve volném čase, kam spadá také trávení volného času na internetu. Užívání sociálních sítí žáky primárního vzdělávání a také jejich vztah k nim je možné ovlivnit primárně prostřednictvím komunikace, která může obsáhnout také prevenci negativních vlivů. Učitelé by měli znát i pozitivní vlivy sociálních sítí a dalších internetových platforem, které umožňují rozvoj digitální kompetence žáků.

Vztah žáka k sociálním sítím a způsob jejich užívání se mění dle věku i prostředí, ve kterém se jedinec nachází. Pro užívání sociálních sítí je nutné být dostatečně informován o jejich zaměření a možnostech využití. Zásadní je prevence, která předchází negativním důsledkům. Nedílnou součástí užívání internetových sítí je kyberšikana, která je v posledních letech velmi rozšířeným a diskutovaným fenoménem. Dalším novodobým trendem jsou falešné a poplašné zprávy, které se šíří napříč internetem a často vzbuzují obavy. Sociální sítě jsou rozmanité svým obsahem, ale také způsobem užití. Oceňuji, že je lze využít i pro rozvoj žáků, jelikož i žáci primárního vzdělávání jsou na internetových platformách aktivní, je dobré je k rozvoji využít. Z toho důvodu jsem si vybrala pro svoji diplomovou práci téma *Vliv sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání*.

Diplomová práce se zabývá vývojem osobnosti žáka, na nějž nahlíží z hledisek vlivů sociálních sítí. Vliv sociálních sítí je pojímán jak negativně, tak pozitivně. Cílem teoretické části bude tedy objasnit pojmy vztahující se k dané problematice. Nejprve vymezím dva základní pojmy, které jsou pro moji diplomovou práci stěžejní. Jsou jimi žák primárního vzdělávání a sociální sítě. V návaznosti zmíním vliv sociálních sítí na osobnost žáka, který je ve velké míře podmíněn nadužíváním sociálních sítí a je spíše negativní. Vzhledem k negativitě možných vlivů zde zařadím také pozitivní vliv, jako je rozvoj digitálních kompetencí žáka mladšího školního věku. Dále popíšu rizika spojená s užíváním sociálních sítí a možnosti, jak jim předcházet. Jako největší riziko sociálních sítí zde uvedu kybernetickou agresi, která se rozrůstá i do skupin mladších žáků. Poslední kapitola se zaměří na preventivní programy, které jsou zásadní pro eliminaci negativních vlivů internetových sítí na žáky.

Praktická část diplomové práce popisuje realizaci kvantitativního výzkumu, který byl uskutečněn prostřednictvím dotazníkového šetření určeného pro učitele primárního vzdělávání. Cílem výzkumu diplomové práce bylo zjistit názory učitelů 1. stupně základní školy na užívání sociálních sítí žáky primárního vzdělávání. V závěru praktické části jsou obsaženy výsledky výzkumu a interpretace dat. Dotazník, který byl učitelům zprostředkován je obsažen v příloze diplomové práce. Dále prostřednictvím analýzy dotazníkového šetření uvádím limity výzkumu a možná doporučení pro praxi, která mohou posloužit učitelům primárního vzdělávání, jež mají zájem o sociální sítě a soustředí se na jejich vlivy.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ SÍTĚ VE VZTAHU K PRIMÁRNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ

Primární vzdělávání nebylo vždy zasaženo sociálními sítěmi, jako tomu bývalo na druhém stupni základních škol. Ve 21. století jsou však moderními technologiemi, internetem a také sociálními sítěmi zasaženi jedinci daleko mladšího věku. V kontaktu se sociálními sítěmi jsou již děti od tří let, mnohdy i mladší. Mezi děti, které jsou na sociálních sítích aktivní, avšak mnohdy nemají dostatečné povědomí o jejich bezpečném užívání, řadíme zejména žáky primárního vzdělávání. Primární vzdělávání je vzděláváním na úrovni ISCED 1 podle mezinárodní klasifikace vzdělávání (Průcha et al., 2003, s. 179). Touha po založení si účtu na sociálních sítích se váže ke třetí třídě, ovšem povolený věk pro registraci je 13 let. „Primární vzdělávání je ucelenou a jasně definovanou fází, ontogeneticky významným stupněm vzdělávání – zahrnuje věk dítěte od 5 (6) do 10 (12) let“ (Kolláriková & Pupala, 2010, s. 141). Během prvních let života školáka jsou položeny základy pro jeho celoživotní učení. Dochází k osvojení si gramotnosti, jedinec si utváří prvotní pohled na svět, učí se orientovat se v okolním světě. Dochází také k rozvoji jazykového potenciálu a dalších dovedností potřebných pro budoucí život (Kolláriková & Pupala, 2010).

Vývoj osobnosti žáka je v novodobé společnosti ovlivněn také sociálními sítěmi, které působí na jedince jak kladně, tak záporně. Internetové sociální sítě jsou ve 21. století nejpopulárnějším prostředkem pro komunikaci milionů lidí. Popularitu si získaly především tím, že jsou, co se času a prostoru týče, bez omezení. Sociální sítě mohou jedinci využívat kdekoliv a kdykoliv se jim zlíbí. Internetové sítě nabízí neomezené sdružování milionů lidí, kteří chtějí navazovat přátelské, intimní nebo pracovní vztahy, sdílí mezi sebou informace i zkušenosti týkající se podobných témat či zájmů. Dříve toužili jedinci po založení si účtu na Facebooku, ale ten postupně nahradili novější a pro mladší generace zábavnější platformy. Náhradou Facebooku je Instagram, Snapchat nebo TikTok, kde mohou uživatelé sdílet své fotky či videa (Hulanová, 2012; Dočekal et al., 2019).

1.1 Žák primárního vzdělávání

Žáka primárního vzdělávání lze charakterizovat, jako žáka mladšího školního věku, tedy ve věku od 6-7 let do 10-11 let. Období je spíše klidným vývojovým stádiem, kdy předcházelo a bude následovat období bouřlivé. Podle Langmeiera (1983) lze charakterizovat mladší školní věk, jako věk střízlivého realizmu. A to z toho důvodu, že se dítě primárně zaměřuje na svět, jeho poznání a pochopení, kdy činitelem k cestě poznání je škola (Langmeier, 1983, podle Pugnerová a kol., 2019). Dle Freuda lze zařadit období mladšího školního věku, do

období latence, kdy je upozaděn psychosexuální vývoj na úkor poznávání a snahy o zdatnost i výkonnost. Dále je období mladšího školního věku pojímáno dle Eriksona, který vysvětluje danou etapu vývoje, jako období snaživosti a iniciativy. Zde je důležité cílit na podporu pocitu uznání, sounáležitosti a podporovat zdravé sebevědomí. Piaget vyděluje období nástupu do školy, jako nástup stádia konkrétních operací. Kdy je dítě schopné logicky myslet, avšak za pomoci učitele prostřednictvím motivace, názornosti i přiměřenosti úkolů danému věku dítěte. Piaget také popisuje stádia morálního vývoje, která jsou s nástupem do základní školy úzce spjata. Jedná se o stádium prekonvenční, kdy se jedinec přizpůsobuje pravidlům dané autoritou, za účelem vyhnout se trestu. Dále stádium konvenční, kdy jedinec dodržuje daná pravidla za účelem uznání ostatních. Poslední stádium postkonvenční pojednává o morálce, jakožto stavu, kdy jedinec přijímá obecné hodnoty a přejímá zodpovědnost za své činy vzhledem k nim (Pugnerová, 2019). Pro žáky primárního vzdělávání je primárním vzorem a autoritou učitel, který napomáhá jejich vývoji a spoluutváří jejich osobnost.

1.2 Sociální sítě

Sociální sítě jsou internetovou službou, jejichž podmínkou pro fungování jsou obsahy, které tvoří a sdílí jejich uživatelé. Na základě těchto obsahů si mohou uživatelé vybírat kontakty, se kterými chtějí navazovat virtuální vztahy. Sociální sítě definuje řada autorů. Dle Musila (2010) záleží právě na registraci uživatelů a jejich následné komunikaci nebo sdílení obsahů prostřednictvím vybrané služby. Pavlíček (2010) definuje sociální sítě jako: „propojenou skupinou lidí, kteří se vzájemně ovlivňují, přičemž mohou a nemusí být příbuzní“ (s. 125), avšak mají společné zájmy, preference, koníčky. Sociální sítě byly primárně definovány již před vznikem internetu, kdy představovaly sociální kultury propojené různými atributy, například společnými zájmy nebo rasovou příslušností (Pavlíček, 2010).

Moderní společnost nabízí využití moderních technologií i médií od útlého věku, což více či méně ovlivňuje zájmové aktivity žáků mladšího školního věku. „Od knih, novin a časopisů jsme se pozvolným vývojem dostali přes rozhlas a televizi až k počítačům, mobilním telefonům, videohram, internetu či sociálním sítím“ (Vašutová, 2010, s. 9). Děti vyrůstající spolu s médií a technologiemi využívají těchto platforem k tomu, aby mohly být v neustálém digitálním kontaktu se svým okolím. Připojují se tak k sociálním sítím, hram, obecně k internetu neustále. Ať už jsou doma, venku nebo ve škole (Ševčíková, 2014).

Sociální sítě využívají žáci mladšího školního věku především pro hraní her. Čím jsou starší, tím více využívají sociální sítě také ke komunikaci. „Potřeba dětí komunikovat online tedy s věkem výrazně roste, což odpovídá také vývojovým potřebám mladých“ (Ševčíková, 2014, s. 25). Je však nutné poukázat na to, že vliv sociálních sítí není vždy pozitivní, ale převažuje spíše vliv negativní. Vliv sociálních sítí je podmíněn především zmiňovaným obsahem, kdy různé sociální sítě mají různé obsahové zaměření. Mezi nejrozšířenější a nejpoužívanější sociální sítě u dětí mladších 13 let řadíme YouTube, Instagram, TikTok a chatovací aplikace, jako je WhatsApp nebo Messenger (Ševčíková, 2014). Preference sociálních sítí se u jedinců neustále mění. Mladiství však nejsou zaslepeni pouze obsahem sociálních sítí, ale jejich primárním záměrem jsou přátelské vazby (Boydová, 2017).

Věk při návštěvě sociálních sítí v dnešní době nehraje tak velkou roli, jak si mnozí myslíme. Patrně každé druhé dítě dokáže na sociální síti zadat vyšší věk, než skutečně má, a tak si profil na sociální síti založit. Zde je nutné podotknout, že pokud si dítě chce založit účet na sociálních sítích, tak to udělá s dohledem starší osoby, nebo bez ní. Samozřejmě lepší je první varianta, jelikož je možné nastavit účet bezpečně a omezit tak nežádoucí obsah, rizikové skupiny uživatelů či nastavení soukromí (Holloway et al., 2013; Dočekal et al., 2019).

1.3 Nejpopulárnější sociální sítě u žáků primárního vzdělávání

Preference sociálních sítí se mezi mladistvými neustále proměňuje, avšak silné sociální sítě si své nadšence udržují. Mezi nejznámější sociální sítě patří zajisté Facebook, který je ale mladou generací opominut a nahradila jej novější platforma Instagram. Dle výzkumu *Děti a kult krávy v online světě*, do kterého byly zahrnuty děti ve věku 11–17 let, je patrné, že nejpopulárnější sociální sítí je YouTube, který využívá zhruba 93 % českých dětí. Druhořadým je zmiňovaný Instagram, který čítá okolo 80 % uživatelů. Na třetím místě se dle výzkumu umístil TikTok s necelými 70 % uživatelů, který je mezi mladšími žáky velmi oblíbený. Facebook se umístil až na devátém místě, i když jej většina ze starších generací považuje za stále rozšířený a populární (Kopecký et al., 2022). U mnoha dětí je patrné, že u nich propukne touha stát se slavnými. V případě správného užívání se může jedinec touto cestou naučit spoustu nových dovedností, jako například komediální výstupy, střihání videí, natáčení nebo samotné zpívání či tanec. „Sociální sítě nejsou jen hlouposti, konzum, nuda a přetvářka, ale taky obrovská snaha se vyjádřit, komunikovat s ostatními a cítit uznání“ (Dočekal et al., 2019, s. 59).

Autorky Holloway, Green a Livingstone (2013) ve své výzkumné studii *Zero to eight* poukazují právě na děti mladší devíti let, které již online prostor navštěvují. Ve věku do čtyř let se jedná především o navštěvování platformy Youtube, kde děti sledují videa. Děti starší pěti let začínají hrát online hry. Žáci základních škol, tedy staší sedmi let, sledují videa, hrají hry, ale navštěvují i sociální sítě, které slouží ke komunikaci, hledání nových kontaktů, i ke sdílení obsahu. Ve věku sedmi až jedenácti let si jedinci zakládají své profily na platformě Facebooku i přes to, že věková hranice pro možnost založit si zde profil je třináct let. Je však nutné podotknout, že sociální sítě ohraničené věkem uživatele pro to mají své důvody. Rodiče i učitelé by proto měli být velmi důkladní v prevenci rizikového chování na internetu, aneb měli by dbát na to, aby se obzvláště děti mladší třinácti let v online prostoru chovaly bezpečně (Holloway et al. 2013).

1.3.1 Facebook

Facebook vznikl v roce 2004, jako síť určená pro studenty Harvardovy univerzity. Nyní slouží platforma k zakládání profilů a také jako základna pro propojování jednotlivých profilů, tedy k navazování přátelství. Na platformě je možné sdílet různorodý obsah, komunikovat s ostatními nebo hrát hry (Hulanová, 2010). Otevřená a sdílná společnost byla pro Facebook stěžejní. Pokud budeme sdílnější, tak svět bude lepší, jelikož si všichni navzájem porozumíme. Ovšem platforma se nestala nápomocnou, nýbrž komerční. Fuchs popisuje Facebook, jako nákupní centrum bez východu, kdy zbožím jsou informace z jednotlivých profilů (Fuchs, 2014). Dočekal et al. (2019) poukazuje na stejný fakt, aneb že informace o uživateli jsou jakousi kontrolou nad nimi. „Znovu a znovu se potvrzuje, že společnost Marka Zuckerberga provozující Facebook, Instagram, Messenger či WhatsApp se snaží mít kontrolu nad každou vteřinou každého uživatele svých sociálních sítí a aplikací“ (Dočekal et al., 2019, s. 115).

1.3.2 YouTube

Jednou z nejvyužívanějších sociálních sítí dětmi je YouTube, který je primárně zaměřený na videoobsah. Často jsou děti s videoobsahem seznamovány už od batolecího věku, jelikož videí využívají rodiče pro zabavení svých ratolestí. Prvotní využití YouTube je pouze konzumní, kdy děti vyhledávají videa, která chtějí shlédnout, baví je jejich obsah. Dále jsou videa využívána ve vztahu k videohram, kdy jedinci sledují jiné hráče při hraní vybrané videohry. V neposlední řadě využívají někteří žáci mladšího školního věku platformu pro publikování vlastních videí. Dle většiny výzkumů patří platforma YouTube

k nejvyužívanějším sociálním sítím mladistvými. Například Kopecký ve výzkumné zprávě uvádí návštěvnost YouTube českými dětmi až okolo 89 % (Kopecký, 2019).

Pro vytvoření účtu existuje věková hranice třinácti let, ovšem pro užívání platformy s omezením některých funkcí registrace není nutná. Youtubeři jsou dětmi oblíbení a mají na ně obrovský vliv. Avšak ne vždy je jejich vliv správný a jimi sdílený obsah adekvátní věku daného dítěte. Proto je nutné s dětmi o obsahu, který sledují mluvit, popřípadě v aplikaci nastavit omezený režim pro eliminaci nežádoucího obsahu (Slussareff, 2022).

1.3.3 Chatovací aplikace WhatsApp

Chatovací aplikace umožňují uživateli nejen posílání textových zpráv, ale také sdílení zvukových zpráv, fotografií či videí, a to jednomu člověku nebo celé skupině. Většina chatovacích aplikací po registraci uživatele žádá o přístup ke kontaktům, které má jedinec v mobilním telefonu. Povolením přístupu aplikace ke kontaktům dochází k propojení a aplikace mnohdy sama dává vědět všem kontaktům, které aplikaci také využívají, o připojení dotyčného k platformě. Závadnost či nezávadnost obsahu pak záleží na skupině či jedinci, se kterým dotyčný uživatel chatovací aplikace komunikuje. Existují však různá rodičovská omezení nebo zřízení dětského účtu. Pro případné omezení nežádoucího obsahu je vhodné omezit kontakty dětského uživatele na okruh blízkých přátel a neznámé kontakty odstranit (Slussareff, 2022).

Chatovací aplikace WhatsApp je v posledních letech mezi dětmi i dospělými velmi populární. Dle informací z článku Jak bezpečně používat WhatsApp, který je součástí projektu Safer kids online, jde o zdánlivě nevinnou chatovací aplikaci. Zdání ovšem klame, jelikož se uživatelé aplikace mohou nečekaně setkat s brutálními videi, pornografií či s vydíráním. V nedávné době byl řešen hrůzný případ napadání zejména žáků mladšího školního věku prostřednictvím skupiny *Přidej co nejvíc lidí*, která v aplikaci vznikla. Ve skupině byla šířena násilná videa, pornografie a v případě, kdyby chtěl někdo skupinu opustit, mu bylo vyhrožováno násilím a smrtí. Proto je nutné mluvit o pornografii i násilí s mladšími dětmi otevřeně, i když se mnohdy jako dospělí cítíme trapně. Děti potřebují pomoc dospělých, jelikož mají strach, nevnímají náš ostych, nýbrž pomoc. Pro větší bezpečí uživatelů byla představena nová funkce, kdy je možné uzamknout jednotlivé chaty pomocí PIN kódu. Lze uzamknout i celou aplikaci. Ovšem největším nebezpečím jsme si mnohdy sami uživatelé, jelikož o své osobě sdílíme příliš mnoho informací. Pokud kliknete na

„Odeslat“, pak si sdílený obsah žije svým vlastním životem a nemáte nad ním kontrolu (Safer Kids Online, 2023).

1.3.4 TikTok

TikTok lze zařadit mezi nejpopulárnější sociální sítě mezi dnešními teenagery. Sociální síť vznikla v roce 2016 v Číně, kde také společnost sídlí. Děti na TokToku tráví velké množství jejich volného času, je pro ně zdrojem zábavy i inspirace. Avšak je platformou, která sbírá poměrně více informací o uživateli než kterákoliv jiná sociální síť. Algoritmus sítě je řízen umělou inteligencí, jež vybírá, která videa se budou uživateli zobrazovat. Vychází ovšem z toho, která videa už byla shlédnuta a také porovnává shlédnutý obsah s jinými uživateli. Většina videí má závislostní obsah, kdy video zaujme mozek natolik, že máme potřebu jej vidět dokola a dokola, než pochopíme jeho smysl. Tato videa jsou velmi krátká a obsahují několik na sebe nenavazujících okamžiků. Tato videa mají ovšem neblahý účinek na pozornost i paměť jedince (Safer Kids Online, 2024).

TikTok nabízí synchronizaci pohybu rtů s písněmi vlastního výběru, kdy jedinec píseň jakoby zpívá. Videa samozřejmě nezřídka zahrnují nevhodný obsah, jelikož platformu využívají i dospívající a dospělí. Tito uživatelé neváhají při využití vulgární hudby či sdílení nevhodného sexuálního obsahu. Kvůli nežádoucímu obsahu, kterému se mladí uživatelé nevyhnou, je TikTok doporučen až od patnácti let. Ovšem uznanou věkovou hranicí pro užívání platformy je třináct let. Dle výzkumů je však i tato hranice porušována, většinu uživatelů TikToku v České republice tvoří děti ve věku od deseti do patnácti let (Slussareff, 2022).

1.3.5 Instagram

Idealizovat, užívat filtry a za pomoci hashtagu dosahovat co nejvyššího počtu srdíček se neodmyslitelně pojí se sociální sítí Instagram. Platforma je založena primárně na sdílení fotografií, později se zaměřila i na sdílení krátkých videí. Fotografie i videa lze pomocí filtrů upravovat a sdílet tak idealizovanou skutečnost. Důvod je jasný, stát se populárním či při nejmenším oblíbeným. Vzorem jsou pro mladé jedince Instagrameři, kteří sdílí svůj idealizovaný život právě na Instagramu. Zvýšit popularitu daného příspěvku mohou uživatelé prostřednictvím hashtagů (#), což jsou křížky propojující příspěvky se stejným obsahovým zaměřením. Další neodmyslitelnou součástí Instagramu jsou zmiňovaná srdíčka, jimiž označují uživatelé obsah, který se jim líbí. V dnešní době je se silou sociálních sítí velmi úzce spojen pojem sebeláska, kterou prezentují především uživatelé sociální sítě

Instagram. Tito uživatelé, především ženy, sdílí i své nedokonalosti, které se snaží prezentovat, jako přijatelné. Ovšem ne všechna tato snaha o publikaci (ne)dokonalého života je adekvátní.

Instagram však nabízí možnost skrýt počet srdíček nebo například uzamknout profil pouze pro sledující, které uživatel musí schválit. Skrze sdílený obsah jedinci mnohdy nevědomky sdílí citlivé informace, jako je například místo bydliště, aktuální poloha a jiné. V případě sdílení fotografií a videí za účelem nejvyššího počtu lajků se jedinci často odváží více odhalit své tělo, což může být později stejně jako adresa zneužito (Slussareff, 2022).

2 VLIV SOCIÁLNÍCH SÍTÍ NA VÝVOJ OSOBNOSTI ŽÁKA PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Osobnost je pojmem, který je mezi všemi známý, ale každý jej chápeme poněkud svým způsobem. Je tedy důležité využít správnou definici vzhledem k tématu, ve kterém chceme osobnost popisovat. Pro vliv sociálních sítí na osobnost žáka je vhodná definice osobnosti dle Říčana (2010), který definuje osobnost prostřednictvím tří pojmů, a to podle hodnocení, individuality a struktury. Hodnotící pojem pro osobnost představuje jedince, který je pro ostatní vzorem, vyniká v pozitivním smyslu. Osobností dále rozumíme jedinečnost, osobitost nebo také odlišnost jedince od ostatních. V poslední řadě je osobnost jistým uspořádáním celku psychiky jedince, tedy jeho duševní stránky. Všechny tyto složky osobnosti prochází vývojem, kdy právě ním se stává osobnost jedinečnou. Vývoj osobnosti je složitým procesem formování a u každého probíhá více či méně odlišně. Důležitým faktem je to, že vývoj nejde opakovat. Jestliže upozadíme vývoj jakékoliv oblasti kvůli technologiím, tak už jej těžko zpětně doženeme. Pohyb je důležitý nejen obecně pro zdravý, ale také pro správný vývoj mozku. Proto bychom měli upozadit digitální média před fyzickými a jinými aktivitami, které jsou pro správný vývoj jedince potřebné (Říčan, 2010; Slussareff, 2017).

Proces vývoje osobnosti jedince je v moderní době velmi ovlivněn technologiemi, médií a ve velké míře sociálními sítěmi. Je tomu tak proto, že většina z dětí je online prakticky od narození. Zde je nutné zmínit fakt o upozadujících se problémech socializace, mentálních problémech, emoční vyčerpání nebo problémech se sebevědomím jedince. Tyto problémy, a další, jsou zakotveny právě v nadužívání sociálních sítí mladšími dětmi, jejichž osobnost nemusí být zcela rozvinuta. Mnohdy jsou vnímány sociální sítě pozitivně, a to z hlediska navazování nových kontaktů a zahnání samoty některých dospívajících. Děti sociální sítě využívají často a rády, avšak v mnohých případech dochází k nadužívání s následky nedostatku spánku, zhoršené pozornosti, depresivních stavů nebo také sníženého sebevědomí (McDool, 2016). „Kontrolovat nové příspěvky, komentáře, odepisovat na zprávy, tvořit vlastní obsah, přidávat lajky k příspěvkům, které se mi líbí... Ted' a za půl hodiny zase! To všechno stojí nejen spoustu času a úsilí, je to také emocionálně vyčerpávající“ (Slussareff, 2022, s. 138).

Nadužívání sociálních sítí úzce souvisí s duševním zdravím jedinců. Šance pro možnosti výskytu duševních chorob se s počtem hodin strávených v online prostoru, konkrétně na

sociálních sítích, postupně zvyšuje. Mezi nejčastěji projevené duševní choroby řadíme úzkost, popřípadě depresi. Tyto stavy jsou u jedinců, kteří jsou online více, jak 3 hodiny denně až o polovinu častější než u jedinců, kteří na sociálních sítích stráví času méně. Z mnohých výzkumů je však patrné, že většina českých dětí tráví online více, jak 3 hodiny denně (Safer Kids Online, 2023).

Nadužívání sociálních sítí, kdy jedinec tráví čas v online světě na úkor aktivit ve světě fyzickém, je propojeno s nedostatkem spánku. Fakticky je prokazatelné, že chronický nedostatek spánku podněcuje chronickou únavu, ale také vyšší výskyt cukrovky nebo také obezity. S obezitou jsou dále úzce spojeny poruchy příjmu potravy, které vznikají v důsledku nezdravého sebevědomí jedinců. Představy jedince o vlastním já neboli sebepojetí je součástí sebevědomí, které je vyjádřením názoru jedince na své schopnosti, vlastnosti i stupeň společenského přijetí. Ovšem ne vždy je tento názor správný. Vývoj sebevědomí je podmíněn vnějšími sociokulturními faktory, jako je působení rodiny i sociálních skupin. Na zdravém sebevědomí záleží z hlediska životních jistot, které jsou důležité pro neustálý seberozvoj (Spitzer, 2017; Sedláčková, 2009).

„Existuje silná korelace mezi rizikovým online chováním teenagerů a psychosociálními potížemi, rodinnými problémy, drogami, alkoholem a problémy ve škole. Jinými slovy, teenageři, kteří se potýkají s potížemi v každodenním životě, rovněž vyhledávají problematické online kontakty“ (Boydová, 2017, s. 140).

Vyšší míra agresivity je spojena především s hraním násilnických her. Schopnost sebeovládání se snižuje s množstvím hodin, které stráví mladší děti sledováním animovaných filmů či videí s rychlým střihem. Během dané aktivity je snížena aktivita předního mozku, který se sebeovládáním souvisí. V poslední řadě zmíněný stres souvisí se ztrátou sebekontroly, což podmiňují ve velké míře sociální sítě, které hromadí naše informace, na jejichž základě personalizují podbízené reklamy (Spitzer, 2017). „Škodlivé následky digitalizace našeho světa se různým způsobem týkají nejen našeho ducha, nýbrž i těla. A protože duch sídlí v těle, projevují se negativní tělesné následky dodatečně i na duchu“ (Spitzer, 2017, s. 232).

2.1 Nedostatek spánku kvůli nadužívání sociálních sítí žáky primárního vzdělávání

Spánek je nedílnou součástí lidského života, proto je nutné brát ohled na jeho důležitost především u dětí. Pokud bychom se chtěli udusit tím, že přestaneme dýchat, tak se nám to

zajisté nepovede, jelikož se tělo před úpadem do bezvědomí samo donutí nadechnout se. Obdobné je to se spánkem. V případě dlouhodobého nedostatku spánku začneme samovolně usínat takřkajíc „ve stoje“. Milně je však chápána podstata spánku. Naše tělo by bez spánku nejspíše vydrželo, avšak náš mozek nikoli. Ve spánku nedochází k „vypnutí mozku“, ale k ukládání prožitků, informací a zkušeností, které jedinec za celý den posbíral (Spitzer, 2017).

Téměř stoprocentní je podrážděnost dětí v důsledku nedostatečného spánku. Dlouhodobý nedostatek spánku se projevuje nízkou intelektuální výkonností, ale také konflikty s vrstevníky nebo například konflikty s rodiči i pedagogy. „Již malá spánková deprivace zhoršuje komunikaci mezi hipokampem – mozkovým centrem, které má řídicí roli při krátkodobém uchování informací – a prefrontálním systémem, jenž je mimo jiné zodpovědný za pozornost, regulaci emocí a paměť. Daná dvě centra mozku spolu během spánku komunikují, aby došlo k co nejlepšímu uložení nabytých informací během dne (Slussareff, 2022, s. 220–221).

Spánek není rovnoměrný, ale dělí se na několik fází, které jsou pro uchování zmiňovaných prožitků a nových informací důležité. Nejprve začínáme lehkým spánkem, následuje hluboký spánek, lehký spánek a spánek REM. Zkratka REM je přejata z anglického popisu fáze, tedy rychlého pohybu očí (rapid eye movements). Jelikož v době spánku dochází k ukládání informací a poznatků do mozku, tak bychom jeho délku neměli podceňovat. „Kdo se hodně učí, potřebuje více spánku, a když ponocujeme, abychom se učili, sami si můžeme za to, že nám to nejde“ (Spitzer, 2017, s. 234).

Souvislost sociálních sítí se spánkovou deprivací není na první pohled zcela jasná. Většinou přisuzujeme nedostatek spánku delšímu času strávenému u obrazovek, nemůžeme se od nich takřkajíc odtrhnout. A jelikož jsme na obrazovkách dlouho do noci, pak máme nedostatek spánku. Ano do jisté míry to jistě se spánkovou deprivací souvisí, ale hlavním důvodem, proč nespíme tolik, kolik bychom měli, je modré světlo. Modré světlo je součástí přírody a je komunikátorem mezi ní a naším tělem. Komunikace modrým světlem podmiňuje takzvané vnitřní hodiny, které našemu tělu a jeho funkcím říkají, kdy je čas spánku a kdy čas bdění. Obrazovky však modré světlo vyzařují také a my se jemu vystavujeme ve zcela nevhodnou dobu. „Silná koncentrace modrého světla je pro mozek informací, že panuje bílý den a naše fyzické a kognitivní funkce by měly dosahovat maxima. Po západu slunce modrého světla ubývá, a to je zase pro mozek signál, aby spustil produkci hormonu melatoninu, který v těle

troubí večerku“ (Slussareff, 2022, s. 232). Pokud jsou děti více vystaveny modrému světlu, nejen před spaním, pak je nástup spánku opožděn a spánek je méně kvalitní.

2.2 Roztěkané děti

Problémy s pozorností u dětí nazývá obecně autorka Slussareff (2022) generací roztěkaných dětí. Dnešní děti neudrží pozornost, neustále ji odvrací k jiným podnětům, dělají několik věcí najednou. Narušenou pozornost je možné přisuzovat, poněkud nelogicky, multitaskingu. Multitasking je v běžném životě zajetý, ale jde o jeho zcela jinou podobu. Logicky bychom multitasking vnímali, jako rozdělení pozornosti a tím by docházelo k jejímu zvyšování. Ovšem při rozdělení pozornosti na několik úkonů svoji pozornost defacto snižujeme, abychom ji mohli věnovat několika podnětům záraz. V běžném životě, kdy děláme více věcí najednou používáme pro dané činnosti jiné části mozku, nebo je jedna z činností tolik automatizovaná, že nad ní nemusíme přemýšlet. V případě dětí a dospívajících jde o používání více aplikací či zařízení najednou nebo o rozdělení pozornosti mezi učením se a sledováním sociálních sítí. Zde je zřejmé, že při vykonávání daných aktivit je využita stejná část mozku, proto je tento typ multitaskingu neefektivní. Mozek musí tedy mezi aktivitami neustále přepínat (Slussareff, 2022; Spitzer, 2017).

Důsledkem dlouhodobého nekvalitního spánku může být také velmi častá diagnóza ADHD, tedy porucha pozornosti s hyperaktivitou. Vědci se shodují na důležitosti dostatečné délky především dětského spánku, jelikož ten ovlivňuje správný růst, vývoj i zdraví dětí. Nedostatek spánku souvisí zejména s fyzickými a psychosociálními zdravotními problémy. Zde je možné zařadit nízkou schopnost soustředit se, nesnadné zapamatování nových informací, poruchy nálady, také úzkosti nebo zmiňovanou hyperaktivitu. Velkým problémem je dále funkce imunitního systému, která je nedostatkem spánku oslabena (Slussareff, 2022).

2.3 Sebevědomí ve vztahu k sociálním sítím

Sociální sítě, jako je především Instagram a Snapchat nabízí uživatelům nejrůznější druhy filtrů, které vyhladí pleť, zvětší oči nebo zmenší nos. „Mladí lidé jsou zvyklí se při focení automaticky zkrášlovat. Díky čím dál šikovnějším aplikacím lze snímek obličeje upravit raz dva. Tím se ovšem zvedají i nároky na to, jak vypadat ve skutečnosti“ (Dočekal et al., 2019, s. 165). Každé dítě má jiné sebevědomí, a je tomu správně, jelikož každé dítě prochází vývojem odlišně a stává se tak jedinečnou osobností. Některé děti mohou být optimistické,

jiné citlivé, netrpělivé, svědomité, a další. Všechny vlastnosti osobnosti jedince mají vliv na jeho myšlení, projevy v chování, city, celkově vytváří charakter osobnosti dítěte. „Sebevědomí dítěte je výsledkem tří aspektů: tělesné stránky, smyslových představ a osobnostních vzpomínek“ (Sedláčková, 2009, s. 24). U žáků primárního vzdělávání je sebevědomí, zejména v mladším školním věku (6-8 let), posilováno společenským uznáním, kterého dosáhne svými výkony. V případě úspěšnosti dítěte dochází k pozitivní zkušenosti, která posiluje důvěru žáka v sebe sama. Žák si v případě úspěchu ověří, že nároky společnosti zvládl. V opačném případě, kdy dojde k neúspěchu žáka, dochází k poklesu sebedůvěry a k rozvoji pocitu méněcennosti. V období staršího školního věku a dospívání dochází k hledání a rozvoji vlastní identity žáka. Právě ve věku dospívání (11-15 let) je pro jedince důležité jeho okolí a to, jak jej vnímá. Žáci v daném věku se zajímají více o svůj zevnějšek, čímž velmi často dochází ke srovnávání se s ostatními (Sedláčková, 2009).

Sebevědomí je úzce propojeno se srovnáváním, které je vzhledem k užívání sociálních sítí až úzkostným. Sociální sítě jsou zdrojem zábavy, také informací, ale především nabízí platformu pro srovnávání se s ostatními. Na sociálních sítích totiž dochází nejčastěji ke zkreslování reality a fantazie jedince má zelenou. Množství sdílených informací druhých, kteří například sdílí fotky z dovolené nebo nově zakoupené věci, nás nutí se s nimi srovnávat. Tímto způsobem se pak dostáváme do fáze, kdy o sobě začneme pochybovat a sebevědomí klesá. „Co na vlastní oči vidíme, považujeme za realitu. S tím, že bude potřeba rozlišovat realitu skutečnou a mediální, evoluce zřejmě nepočítala“ (Szabados Filasová, 2017, s. 82).

Nízké sebevědomí není spojeno s tím, co všechno jsme dokázali, co všechno vlastníme, a podobně. „Jde o to, jak sami sebe vnímáme. Zda sebevědomí považujeme za nízké či vysoké, závisí na množství požadavků, které na sebe klademe, a zároveň na našem vlastním vyhodnocení, jak dobře tyto požadavky splňujeme“ (Szabados Filasová, 2017, s. 209.).

2.4 Digitální gramotnost

Digitální gramotnost chápeme jako soubor digitálních kompetencí, kam řadíme vědomosti, dovednosti, postoje i hodnoty, které jsou potřebné pro bezpečné i tvořivé využívání digitálních technologií jak při práci, tak při učení nebo ve volném čase.

Vymezení digitální kompetence dle RVP ZV 2023:

- Na konci základního vzdělávání žák:

- ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhoduje, které technologie, pro jakou činnost či řešený problém použít
- získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu
- vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků
- využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce
- chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamuje se s novými technologiemi, kriticky hodnotí jejich přínosy a reflektuje rizika jejich využívání
- předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky

Digitální gramotnost není možné rozvíjet pouze v předmětu informatiky, ale je nutné onu digitální gramotnost propojit se všemi předměty základního vzdělávání. Dle Hovorkové (2020) je možné vydělit několik oblastí digitální gramotnosti: informační a datová gramotnost, komunikace a kolaborace, tvorba digitálního obsahu, bezpečnost, řešení problémů a technologické kompetence. Informační a datová gramotnost poukazuje na dvě strany kyberprostoru, kdy jednou je užitečná a rozvíjející, druhá je nebezpečná a je potřeba k ní přistupovat bezpečně. Oblast podporuje kritické myšlení žáka. V oblasti komunikace a kolaborace poukazuje Hovorková (2020) na nemožnost využití sociálních sítí pro online komunikaci při výuce, jelikož nedosahují věkové hranice pro jejich užívání. Komunikaci a kolaboraci je možné podpořit prostřednictvím tvorby digitálního obsahu, kdy je u žáků podpořena kreativita, dochází k rozvoji představivosti či rozšíření slovní zásoby. Oblast bezpečnosti při práci s informačními technologiemi je velmi důležitá, a to zejména na 1. stupni ZŠ. Rizikem jsou nelegální účty mladších žáků, zde je nutné brát ohled na ochranu soukromí. Žáci primárního vzdělávání mnohdy soukromí na sociálních sítích neberou v potaz, čímž je ohroženo jejich bezpečí. Oblast je úzce provázána s Osobnostní a sociální

výchovou, která se zaměřuje mimo jiné na prevenci šikany, kyberšikany a dalších rizikových jevů. K oblasti řešení problémů a oblasti technologické kompetence je nutné přistupovat s ohledem na věk a s ním spojené motorické a rozumové schopnosti žáků (Hovorková, 2020).

Vzdělávat se pomocí sociálních sítí je možné, a jde především o rozvoj zmiňované digitální gramotnosti a také gramotnosti čtenářské. V tomto případě lze zaměřit pozornost na schopnost žáků zkracovat text, ale přitom zachovat jeho obsahovou stránku. Uživatelé sociálních sítí se na publikaci svého sdělení značně soustředí, jelikož sdělení by mělo být co nejvíce výstižné a vcelku krátké. Jde tedy o stručné vyjádření vlastního názoru tak, aby zaujal ostatní uživatele (Vaníčková, 2019).

3 RIZIKA PŘI UŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ ŽÁKY PRIMÁRNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A JAK JIM PŘEDCHÁZET

Online svět je bezpochyby světem, který skrývá mnoho nebezpečí, ale nebezpečí tu bylo, je a bude. Je tedy opravdu online svět tím více hrozivým, než svět reálný? „Internet zrcadlí, zvýrazňuje a zviditelňuje dobré i špatné stránky běžného života. Když teenagery něco trápí v off-line světě, dají o tom vědět online“ (Boydová, 2017, s. 38).

Nástrahy jsou mnohdy mladším jedincům tabuizovány, ale není to zcela vhodný způsob, jak negativní vlivy omezit. Je nutné, aby děti a dospívající věděli a znali nástrahy digitálního světa, protože jsou tu. Jejich i naše životy jsou jimi ovlivňovány (Slussareff, 2022).

„Jednou z mnohokrát potvrzených zkušeností lidstva je to, že každý nový objev, který představuje ve své podstatě obecně značný celospolečenský přínos, přináší s sebou zároveň též nová nebezpečí pro člověka, ba v některých případech dokonce nové podoby zla“ (Vašutová, 2010, s. 9).

Nové technologie mají pozitivní využití, jakožto jistou formu usnadnění života. Na straně druhé jsou tu však moderní technologie, jako zbraň, která nemá svědomí, natož slitování. „Existuje silná korelace mezi rizikovým online chováním teenagerů a psychosociálními potížemi, rodinnými problémy, drogami, alkoholem a problémy ve škole. Jinými slovy, teenageři, kteří se potýkají s potížemi v každodenním životě, rovněž vyhledávají problematické online kontakty“ (Boydová, 2017, s. 140).

Míra používání sociálních sítí roste. Jedním z hlavních důvodů je návštěvnost sociálních sítí jedinci, kteří nesplňují minimální věkovou hranici pro užívání dané sociální sítě. Věková hranice pro užívání sociálních sítí je třináct let, a to opodstatněně. Děti mladší třinácti let nemají dostatečné povědomí o bezpečí a nebezpečí na internetu, mají sníženou schopnost rozpoznávání nebezpečí online světa. Cílem stanovené věkové hranice je tedy delší čas pro získání potřebných zkušeností a znalostí o internetu či delší čas pro rozvoj kritického myšlení dětí (Společně bezpečně, 2021).

Z výzkumného šetření Zero to eight jsou patrné negativní dopady sociálních sítí, které zahrnují nedostatečné vnímání rozdílu mezi realitou a online světem, s čímž se pojí i problém kybernetické agrese. Další vnímanou negativitou je dle výzkumu přehnaná soutěživost, která je spojována s hraním online her. Je potřebné zmínit i pozitivní vliv internetu, který nejlépe vystihuje spojení „explore and play“, což v překladu znamená objevuj a hraj si. Spojení objevování a hry je pro děti lákavé a mnohdy i na prvním stupni základních škol žádoucí pro

efektivní učení žáků mladšího školního věku. Pozitivním vlivem je také nutnost čtení například při online komunikaci nebo při hraní her. Čím dříve se děti naučí pracovat s internetem a s online platformami, tím více příležitostí pro učení, komunikaci i kreativitu nalézají (Holloway et al. 2013).

3.1 Kyberšikana

Společnost se neustále proměňuje a mění se i známé sociální jevy, jako je například šikana. V případě šikany jde o jev nežádoucí, avšak právě kvůli neustálé modernizaci dochází k její přeměně, nikoli k eliminaci. Kyberšikana je novodobou šikanou, která je zprostředkována novými médii, přesunula se do světa online. Kyberšikana je definována několika autory, kteří ji vymezují, jako specifický druh násilí, které je páčáno prostřednictvím nových technologií a médií. Nejčastěji hovoříme o zesměšňování, ztrapňování nebo také pronásledování. Mnozí odborníci se shodují, že jde o novou formu psychického násilí (Vašutová, 2010). „Kyberšikana je kolektivní označení forem šikany prostřednictvím elektronických médií, jako je internet a mobilní telefony, které slouží k agresivnímu a záměrnému poškození uživatele těchto médií. Stejně jako tradiční šikana i kyberšikana zahrnuje opakované jednání a nepoměr sil mezi agresorem a obětí“ (Price & Dalgleish, 2010, s. 51, podle Černá et al., 2013, s. 40).

Dle definic je patrné, že kyberšikana a šikana mají stejný základ, kdy se v těchto případech jedná o úmyslný agresivní akt s cílem zranit oběť. Útoky probíhají opakovaně a mají dlouhodobý charakter, kdy se oběť nedokáže útokům účinně bránit. Rozdílem je prostředí, ve kterém útoky probíhají, kdy kyberšikana je realizována v kyberprostoru. Obě situace jsou pro oběť velmi nepříjemné a způsobují obvykle trvalé následky (Dědková & Macháčková, 2014). V případě kyberšikany je nutné zmínit, že zde je agresor ve většině případech anonymní. A právě anonymita udává kyberšikaně jiný rozměr, jelikož je agresor schopen hrůznějších věcí právě pod záštitou kyberprostoru. V reálném prostředí neboli tváří v tvář si mnohdy agresor nedovolí tolik, kolik si dovolí za maskou anonymity (Hulanová, 2012). Opakovanost v online světě má zcela jiný rozměr, kdy se nemusí jednat o opakovatelné útoky ve vztahu agresor a oběť. Pokud je zpráva, fotka, video či jiný obsah umístěn na internet, tak se může stát virálním, ale z role agresora se může jednat právě a „pouze“ o jediný takový akt. Výjimkou jsou hovory z mobilních telefonů nebo emaily, v těchto případech jde o kyberšikanu až když se incident opakuje.

Formy kyberšikany rozděluje například Černá na dvě podoblasti, kdy první oblastí jsou konkrétní způsoby, jimiž ke kyberagresi dochází. Druhou oblast vymezuje prostor a prostředky, které jsou potřebné pro agresivní akty. Mezi nejčastější média, která jsou pro kyberšikanu využívány sociální sítě, webové stránky, instant messaging, zprávy a další. Dle Černé et al. (2013) patří mezi nejčastější formy kyberšikany:

- Vydávání se za někoho jiného (jinak také impersonace) a krádež hesla
- Vyloučení a ostrakizace
- Flaming (prudká hádka)
- Kyberharašení a kyberstalking (zasílání SMS, sledování oběti)
- Pomlouvání
- Odhalení a podvádění
- Happy slapping (videonahrávka, kde je oběť fyzicky napadána)

Dle Martínka (2015) můžeme kyberšikanování rozdělit na dva základní typy útoků, a to přímé a nepřímé. Pod nepřímými útoky je možné si představit krádež hesla, nabourávání se do účtu či založení účtu pod jménem oběti, kdy tyto úkony vykonává za agresora někdo jiný a stává se tak jeho komplicem. Ovšem častějšími útoky jsou ty přímé, pro příklad zde řadíme kyberstalking (obtěžování skrze SMS, email), phishing (krádež hesel), cyberbullying (zveřejnění choulostivých či smyšlených informací), internetové hlasování skrze ankety, a další.

Kopecký a Szotkowski ve výzkumné zprávě poukazují na fakt, že některou z forem kybernetické agrese bylo v roce 2018 postihnuto přes 41 % českých dětí. Mezi nejčastější formy kybernetické agrese patří slovní šikana, kdy je jedinec zprávami ponižován, urážen nebo zesměšňován. Z výzkumného souboru bylo slovní šikanou postihnuto 27 % dětí z výzkumného souboru. Většina agresorů je z okruhu spolužáků nebo kamarádů oběti. Kybernetická agrese je podpořena návštěvou sociálních sítí, u kterých uživatelé překračují věkovou hranici pro jejich užívání. Většina dětí užívá sociální sítě přístupné od věkové hranice 13 let daleko dříve, než daného věku dosáhnou (Kopecký & Szotkowski, 2019).

Pokud se zaměříme na oběť kyberšikany, tak první pomocí je svěřit se s obtížnou situací, jak kamarádům, tak dospělé osobě. Účinnost svěřování potvrzuje i výzkumy, kdy se jedinci po svěření se cítili lépe, v některých případech došlo i k eliminaci kyberšikany. Ovšem ne všechny děti se rozhodli někomu o incidentu říci. Většina dětí se bojí se svěřit z důvodu

ostychu, což poukazuje na nedostatečné sociální zázemí. Další možnou obranou je blokáce agresora přímo na dané sociální síti. Oběti kyberšikany mohou agresory vyřadit z okruhu přátel, případně mohou jejich účty zablokovat. Však ne všechny děti mladšího školního věku vědí, jak účet agresora zablokovat, popřípadě jak zablokovat zprávy od něj. Proto je nutná pomoc rodičů, kamarádů nebo učitelů, kteří si s danou situací ví rady. Po zablokování se většina obětí cítí více v bezpečí před dalšími útoky agresora. Přihlízející tvoří další skupinu těch, kteří mohou obětem pomoci. Ve většině případech se tak ale neděje, jelikož přihlízející neberou v potaz vážnost situace, incident jim nepřijde tak závažný (Macháčková & Dědková, 2014).

Vyvstává nám zde také otázka týkající se toho, jak vypadá taková kyberšikana z pohledu oběti nebo přihlízejících. Livingstone, et al. se ve výzkumu Risk and safety on the internet tázaly děti napříč Evropou, jak kyberšikana probíhá. Nejčastější odpovědí bylo, že agresor pořídí fotografii oběti, tak aby vypadala směšně nebo jinak nehezky, a tuto fotografii umístí na internet. Dále děti zmiňují urážky prostřednictvím zprávy, které obětem snižují sebevědomí a ovlivňují je psychicky. Příkladem je také zesměšnění jedince zveřejněním důvěrných informací prostřednictvím internetu, kde se tyto informace stanou virálními. V poslední řadě děti zmiňují pořizování videa, kdy oběť o natáčení neví. V případě těchto videí jde o obsah, kde je oběti ubližováno. Jde tedy o propojení šikany a kyberšikany. Zde je nutné poukázat na fakt, že za kybernetické ubližování nemohou pouze, a hlavně nové technologie, nýbrž dlouhodobý problém šikany (Livingstone et al., 2011).

3.2 Fake news, Hoaxy a jejich vliv na žáky 1. stupně ZŠ

Fake new je moderní a chytlavé sousloví, které představuje milné či zavádějící informace, jež se objevují v médiích a nejvíce na sociálních sítích. (Gregor & Vejvodová, 2018). Fake news jsou běžnou součástí našeho života, nejvíce se projeví při pandemii Covid – 19, kdy jsme byli jako společnost odkázáni na informace, které kolovali napříč médii. Fake news jsou nepravdivé nebo jistým způsobem zavádějící informace objevující se v největší míře na sociálních sítích. Fake news jsou novým pojmem pro dezinformace, které chápeme, jako úmyslně šířené milné informace za účelem ovlivnit či zmanipulovat jejich příjemce. Z novodobého hlediska je rozdíl v šíření milných zpráv, kdy rychlost šíření přes sociální síť je znatelně rychlejší. Při šíření milných informací lze vydělovat fámy a dezinformace, kdy fámy jsou šířeny bez vědomí, že se jedná o lživé informace. Dezinformace jsou úmyslně šířené lživé informace. Aby byly fake news úspěšné, musejí být uvěřitelné. Proto jsou

zakládány na částečné pravdě, která je pro větší dopad šířena několika médii (Gregor & Vejvodová, 2018).

„Termín fake news se do povědomí veřejnosti dostal především v souvislosti s nástupem éry amerického prezidenta Donalda Trumpa, který řadu informací, které o něm publikovali novináři, označil za tzv. fake news, nepravdivé informace“ (Kopecký, 2017). Problematický je fakt, že sociální sítě nerozlišují, na rozdíl od seriózních médií, pravdivé a nepravdivé informace. Seriózní média si své sdílené informace ověřují u více zdrojů, ale v případě sociálních sítí se tomu neděje. Fake news také mnohem častěji pronikají mezi pravdivé informace a zprávy, mísí se s nimi a tím se dostávají mezi většinu uživatelů (Kopecký, 2017). Falešné zprávy mohou mít dopad na každodenní život každého z nás. Dezinformace mohou ovlivnit naše myšlení, čímž lze podpořit nenávisť, strach či extremistické tendence. „Jestli něco napomáhá šíření informací, ať už pravdivých, či nikoliv, jsou to sociální sítě. Komunikace nikdy nebyla snadnější než nyní“ (Gregor & Vejvodová, 2018, s. 53).

Hoaxy jsou poplašnými a často zbytečnými řetězovými zprávami, které se šíří po sociálních sítích doslova bleskovou rychlostí. Společným znakem hoaxů je nabádání k dalšímu šíření poplašné zprávy. Zprávy mohou obsahovat zábavné informace, informace o nebezpečí, falešné petice či prosby o pomoc. Hoaxy mohou být při nejmenším jen obtěžující, ale rozesláním například hromadného emailu ohrožujeme všechny obsažené emailové adresy. Jelikož je rozesílání masové, tak hrozí napadení a zneužití emailových adres k šíření viru. Jelikož jsme společností, která si téměř veškeré informace vyhledává na internetu, tak není až tak k neuvěření, že někdo milným informacím důvěřuje a dále je šíří. „Ať už na internet vyvěsíme sebevětší hloupost, vždy se najde někdo, kdo jí uvěří“ (Gregor & Vejvodová, 2018, s. 45).

3.3 Závislost žáků mladšího školního věku na světě online

Sociální sítě mohou jedinci využívat prakticky kdekoliv a kdykoliv, což je činní populárními a také návykovými. Rozdělení dne záleží na každém jedinci, na jeho individuálních potřebách a preferovaných aktivitách, ale pro každého z nás má den dvacet čtyři hodin. Poukazuji na délku dne právě proto, že ne vždy jsou děti schopny si sami rozdělit čas adekvátně. Mnohdy na úkor spánku či na úkor fyzických aktivit potřebných pro správný rozvoj dítěte volí jedinci užívání technologií. Výzkumy poukazují na fakt, že problém technologií nespočívá v nich samotných, ale v tom, že technologie ubírají čas určený pro opravdu důležité a podstatné činnosti (Slussareff, 2022).

Uživatelé sociálních sítí ve spojení s novými technologiemi, jako jsou novější a novější smartphony, jsou online realitou doslova pohlceni. Boydová ve své knize ve spojení se závislostí teenagerů na světě online využívá termínu „flow“. Termín flow je převzat z anglického jazyka, významem blízké slovo je proud. Proudem rozumíme, že je jedinec vybranou sociální sítí unášen, nevnímá čas, zcela se do online reality ponoří. Právě proto, že jedinci nevnímají při stavu flow čas, používáme často slovo závislost namísto pohlcení. Samozřejmě o tento stav se nejedná vždy, existuje velké množství jedinců, kteří jsou na jisté sociální sítí doslova závislí. Ale je nutné vnímat mezi těmito termíny rozdíl. „Závislost teenagerů na sociálních médiích je jen rozšířením běžných mezilidských vztahů“ (Boydová, 2017, str.103).

3.4 Bezpečný internet pro děti

Internet skrývá spousty nástrah, kterým se vyvarujeme, pokud o nich budeme mít povědomí. Prvotní prevencí před nebezpečím, které sociální sítě skrývají, je tedy zprostředkování informací pro jejich budoucí uživatele. Povědomí a důležité informace o bezpečném internetu zprostředkovávají nejrůznější preventivní programy. Ovšem prvotní bezpečné seznámení zajišťují především rodiče a následně učitelé. Možnosti rodičů pro usměrňování využívání internetu dětmi jsou popsány v taxonomii, která vznikla v rámci projektu EU Kids Online (Livingstone et al., 2011, s.103):

- **Aktivní mediace** je ve své podstatě spoluužíváním internetu, webových stránek i sociálních sítí. Je zde důležitá komunikace o tom, jak internet užívat bezpečně a prospěšně pro učení se novým věcem, pro získávání nových informací.
- **Aktivní mediace bezpečného internetu** je založena na poučení dítěte o tom, jak se vyvarovat možným potížím, a zajistit si tak bezpečný internet. K poučení patří také vysvětlování, proč jsou některé webové stránky dobré a jiné nikoli. Závěrem jsou zde řazeny doporučené kroky pro to, jak by se mělo dítě zachovat, když se dostane do problémů.
- **Restriktivní mediace** se zakládá na omezování jednotlivých činností nebo času stráveného online. Restrikce znamená, že dítě má vyloženě zákaz užívat některé online aplikace nebo je používá pouze pod dohledem.

- **Kontrola** neboli sledování, co dítě na internetu provádí. Zde je možné využít nástrojů, jako je historie navštívených stránek, nebo už více osobní je nahlédnutí přímo do komunikace daného jedince zprostředkované přes různé sociální sítě.
- **Technická mediace**, jak už název napovídá, tak se jedná o využití programů, které jsou uzpůsobeny pro filtrování i přímé blokování vybraných webových stránek. Dále tyto programy dokáží omezit čas strávený online.

Projekt EU Kids Online popisuje také možnosti učitelů pro usměrňování užívání internetu dětmi. Na základě výzkumu bylo zjištěno, že více jak polovina učitelů využívá jisté formy mediace ve vztahu k bezpečnému internetu pro své žáky. Ne však většina učitelů dle výzkumného šetření zprostředkovává pomoc pro žáky v případě nastalého nebezpečí (Livingstone et al., 2011).

3.5 Prevence rizikového chování žáků primárního vzdělávání na sociálních sítích

3.5.1 Minimální preventivní program

Minimální preventivní program je pomůckou, či vodítkem pro možnost snížení projevů rizikového chování žáků. Jeho obsahem by měla být koncepční opatření, dlouhodobé cíle propojené s prevencí na dané škole nebo jiné aktivity podporující prevenci nežádoucích jevů a projevů u žáků (Jedlička, 2015). Dle Miovského, et al. (2010) se jedná o dokument, který si sestavuje daná škola. Cílí na zdravý životní styl žáků, rozvoj jejich osobností, ale také k rozvoji sociálního. Minimální preventivní program usiluje o zapojení celého pedagogického sboru, zákonných zástupců žáků i jich samotných do aktivit i různých forem preventivní činnosti. Za samotný MPP zodpovídá školní metodik prevence, přičemž na jeho vzniku se podílí kolektiv pedagogických pracovníků. MPP je určen na daný školní rok, měl by být vždy aktuální, spadá pod kontrolu České školní inspekce (Miovský, et al., 2010).

3.5.2 Centrum PRVoK

Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci je certifikovaným univerzitním pracovištěm. Je známé pod zkratkou Centrum PRVoK a orientuje se na rizikovou komunikaci dětí, ale i dospělých na internetu. Za stěžejní považují prevenci kyberšikany, kyberstalkingu, kybergroomingu, sexting, rizika sdílení osobních údajů nebo hoaxy a spamy. Centrum realizuje základní i aplikovaný výzkum,

jejichž výsledky jsou podnětné pro vzdělávání, intervenci a prevenci. Centrum dále realizuje národní projekt, který je zaměřen právě na prevenci a edukaci týkající se rizikového chování ve světě online. Projekt nese název E-Bezpečí. Další důležitou součástí Centra PRVoK je poradna pro oběti útoků na internetu pod názvem Napisnam (Centrum PRVoK, n.d.).

3.5.3 E-Bezpečí

Jedná se o projekt, který je celorepublikový, také certifikovaný a zaměřuje se na prevenci, vzdělávání, výzkum, i osvětu a intervenci, jež je spojena s rizikovým chováním na internetu. Novodobým záměrem jsou pozitiva spojená s využíváním informačních technologií ve vzdělávání i v běžném životě. Realizaci projektu zprostředkovává Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého ve spolupráci s dalšími organizacemi. Projekt E-Bezpečí se specializuje na kyberšikanu, sexting, kyberrooming, kyberstalking i stalking. Dále se zaměřují na rizika sociálních sítí, online závislosti i fenomén youtuberingu. Poslední oblastí jsou fake news, spamy, hoaxy a také zneužití osobních údajů v kyberprostoru. Prevence je zajištěna prostřednictvím terénní práce v různých cílovými skupinami, řadíme zde například přednášky, besedy a jiné vzdělávací akce. Projekt realizuje navíc výzkumná šetření po celé české republice. Cílovými skupinami projektu jsou žáci, studenti, učitelé, metodici prevence, i policisté (E-Bezpečí, n.d.).

3.5.4 HBSC

Mezinárodní výzkumná studie o zdraví a životním stylu dětí a školáků je známá pod anglickým názvem Health Behaviour in School-aged Children, neboli HBSC. Studie vychází ze stanoviska organizace WHO, kterým je fakt, že životní styl i chování dospělých jedinců je ukotvené v jejich vývojové fázi dětství i dospívání. Samotný výzkumný projekt HBSC je datován k roku 1982, kdy jeho představitelé dospěli k závěru, že neexistuje dostatek dat vhodných pro porovnání životního stylu i hodnoty zdraví mezi jednotlivými státy. Výzkum se nyní realizuje každé čtyři roky, kdy dochází k výzkumům se stejnými postupy a nástroji po celé Evropě. Cílovou skupinou pro výzkum jsou děti ve věku 11-15 let. „Studie HBSC se ve svém výzkumu zaměřuje na shromažďování vědeckých poznatků, které napomáhají hlubšímu porozumění faktorů ovlivňujících zdraví mladých lidí v jejich sociálním kontextu“ (HBSC, 2019).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Praktická část je zaměřena na povědomí učitelů o sociálních sítích využívaných žáky primárního vzdělávání a jejich vlivu na žáky. V rámci diplomové práce byl uskutečněn kvantitativní výzkum, kdy zvolenou empirickou metodou byl dotazník určený pro učitele 1. stupně základních škol. Chráska (2007) vymezuje kvantitativní výzkum, jako: „záměrnou a systematickou činnost, při které se empirickými metodami zkoumají (ověřují, verifikují, testují) hypotézy o vztazích mezi pedagogickými jevy“ (s. 12).

4.1 Realizované výzkumy týkající se sociálních sítí

Výzkum realizovaný v letech 2011 a znovu v roce 2013 se zaměřil na trávení volného času dětí ve vztahu k novým technologiím. Výzkum Zero to eight dospěl k závěrům, že děti užívají moderních technologií za dva roky dvakrát více, přičemž čas trávený u těchto zařízení se znásobil třikrát. Výzkum poukazuje také na využití moderních technologií pro vlastní učení se. Děti využívají ke vzdělávání televizní programy, vzdělávací aplikace na mobilních telefonech nebo hrají hry se vzdělávacím obsahem (Holloway et al. 2013).

Výzkum EU kids online, který proběhl v letech 2017-2019 napříč 19 zeměmi EU, se zaměřil na jedince od 9 do 16 let. Předmětem zkoumání bylo, co jedinci na internetu dělají, jak často jsou online, jaké dovednosti tím získávají a jaká jsou možná rizika internetu. Z výzkumných zjištění je patrné, že více času online tráví dívky než chlapci, napříč věkem jsou více aktivní na internetu jedinci starší 12 let než jedinci ve věku od 9 do 11 let. Data z výzkumu jsou rozepisována prostřednictvím grafů a tabulek, kdy procenta ukazují na rozpětí mezi jednotlivými zeměmi. Většina dat poukazuje na využívání internetu ke sledování videí (43 % - 82 %) či poslechu hudby (45 % - 81 %). Dále je internet, dle výzkumu, ve větší míře využíván ke komunikaci s přáteli (14 % - 77 %) nebo k hraní her (27 % - 71 %). Pouze 16 % až 46 % jedinců využívá internet ke vzdělávání, a ještě menší procento využívá internet ke sledování zpráv ze světa. Výzkum se zaměřil také na sociální sítě, kdy ze získaných dat navštěvují sociální sítě denně i jedinci ve věku 9 až 11 let (11 % - 45 %). S internetem se pojí také negativní zkušenosti, na které se výzkum také zaměřil. Zde došlo ke zjištění, že každé desáté dítě z České republiky má negativní zkušenost s internetem. Výzkum poukazuje také na kyberšikanu, která se vyskytuje napříč všemi zeměmi, které se výzkumu zúčastnily (Dočekal et al., 2019).

Výzkumná zpráva České děti v kybersvětě poukazuje na fakt, že 51,75 % dětí ve věku 7-12 let užívá sociální sítě v rozporu s pravidly pro jejich užívání, kdy je možné služby užívat až

od 13 let. Významným zjištěním bylo, že třetina dětí z výzkumného souboru využívá různých vzdělávacích zdrojů. Další pozitivní zjištění se týkají poklesu negativního chování dětí na internetu ve srovnání s výzkumem z roku 2014. Dle výzkumné zprávy je v největší míře zastoupena mezi dětmi ve světě online agrese slovní. Ve velké míře se také vyskytuje fotografování či nahrávání jedince bez jeho souhlasu či vědomí (35,71 %), což podporuje kybernetickou agresi (Kopecký & Szotkowski, 2019).

4.2 Výzkumné cíle a výzkumné otázky

Hlavní výzkumný cíl:

1. Zjistit povědomí učitelů 1. stupně o vlivu sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání.

Dílčí výzkumné cíle:

2. Zjistit, s jakými **negativními vlivy sociálních sítí na žáky** primárního vzdělávání se učitelé setkávají.
3. Zjistit, jaké **formy prevence využívají** základní školy na 1. stupni.

Hlavní výzkumná otázka:

1. Jaké je **povědomí učitelů 1. stupně** o vlivu sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání?

Dílčí výzkumné otázky:

2. S jakými **negativními vlivy sociálních sítí na žáky** primárního vzdělávání se učitelé setkávají?
3. Jaké **formy prevence využívají** základní školy na 1. stupni?

4.3 Stanovené hypotézy

Na základě stanovených výzkumných cílů jsme si vymezili následující hypotézy výzkumu:

- H1: Učitelé se zajímají o aktivity svých žáků ve světě on-line.
- H2: Učitelé vnímají užívání sociálních sítí mladšími žáky spíše negativně, jedním z důvodů je nepozornost žáků.
- H3: Využití intervence metodika prevence má statistickou souvislost s výkonem pedagogické činnosti učitele v dané třídě 1. stupně základního vzdělávání.

4.4 Výzkumná metoda sběru dat

Ke sběru odpovědí na výše stanovené výzkumné otázky byla prostřednictvím kvantitativního výzkumu vybrána metoda dotazníkového šetření. Gavora definuje dotazník jako: „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“ (Gavora, s. 99, 2010). Chráska (2007) popisuje dotazník jako jistou stavbu formulovaných otázek, které jsou v dotazníku obsaženy. Otázky, které jsou prostřednictvím dotazníku kladeny, mohou být vztaženy k jevům vnějším (např. názory učitelů na zavádění jistých opatření) nebo k jevům vnitřním (např. postoje, motivy, citové stavy) (Chráska, 2016). Dotazovanou osobou rozumíme respondenta (Gavora, 2010).

Dotazník obsahoval 26 dotazníkových otázek. Zahrnuty byly otázky strukturované, kdy bylo respondentovy nabídnuto několik druhů odpovědí. Na pět strukturovaných otázek respondenti odpovídali pouze ano – ne. U 7 otázek bylo poskytnuto respondentovy více druhů odpovědí (4-6). Dalším druhem otázek byly otázky polouzavřené, kdy byla respondentovi nabídnuta odpověď „jiné“ v případě nevyhovujících nabízených možností odpovědi. Polouzavřené odpovědi byly využity ve dvou případech otázek. Celkem 5 otázek bylo výčtovými, kdy respondent vybíral několik odpovědí současně u jedné otázky. Dalším druhem otázek byly otázky stupnicové, kdy respondent odpovědi seřadil dle vlastního uvážení, celkem 2 otázky. Posledním druhem otázek byly otázky otevřené, kdy respondenti popisovali průběh prevence před negativními vlivy sociálních sítí vlastními slovy, celkem 2 otázky (Chráska, 2017).

Na začátek dotazníku jsem zvolila tři otázky pro získání informací o respondentech. Poté navazovaly otázky týkající se sociálních sítí užívaných žáky mladšího školního věku, možnostech jejich vlivu a v neposlední řadě otázky týkající se prevence. Data z dotazníku byla analyzována a zpracována do tabulek a grafů, jež jsou komentována v následujících částech diplomové práce.

4.5 Průběh výzkumného šetření

Dotazníkové šetření bylo realizováno po dobu jednoho měsíce. Dotazníky byly rozeslány na základní školy Olomouckého a Zlínského kraje. Prostřednictvím e-mailu jsem kontaktovala ředitele dané školy nebo jejich zástupce. Pokud škola uvedla na webových stránkách školy e-mailové adresy na pedagogy, pak jsem dotazníky rozesílala přímo jim. Respondenti vyplňovali dotazníky anonymně. Z 50 oslovených škol se mi vrátila zhruba polovina vyplněných dotazníků. Z důvodu nízkého počtu respondentů byl tedy dotazník umístěn na

sociální sítě (Facebook, Instagram), konkrétně na skupiny, které jsou zaměřeny na primární vzdělávání či jsou určeny učitelům 1. stupně ZŠ.

4.6 Charakteristika výzkumného souboru

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 95 respondentů. Ve výzkumném souboru převažovaly ženy, celých 92,6 %, což je 88 učitelek. Menšinu tvořili muži, a to 7,4 %, tedy 7 učitelů (viz Tabulka 1: Pohlaví respondentů). Výsledek menšiny mužů ve výzkumném souboru byl očekáván, jelikož na 1. stupni základních škol většinou převažují ženy.

Pohlaví	Četnosti	
	absolutní	relativní
žena	88	92,6 %
muž	7	7,4 %
celkem	95	100 %

Tabulka 1: *Pohlaví respondentů*

Dalším aspektem pro lepší charakteristiku respondentů byl ročník, který vyučují. Následně také zda jsou třídními učiteli či nikoli. Většina respondentů byli učitelé 3. třídy, konkrétně 28 respondentů, tedy 28,5 %. Menšinu respondentů tvořili učitelé 5. tříd, kterých bylo celkem 9, tedy 9,5 %. Data jsou popsána pomocí přehledné tabulky níže (viz tabulka č. 2).

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost	Počet třídních učitelů	Počet učitelů bez třídnictví
Učitel 1. třídy	19	20 %	16	3
Učitel 2. třídy	15	15,8 %	13	2
Učitel 3. třídy	28	29,5 %	25	3
Učitel 4. třídy	24	25,3 %	22	2
Učitel 5. třídy	9	9,5 %	8	1

Tabulka 2 *Učitelé a jejich třídy*

Tabulka blíže popisuje četnost učitelů daných tříd a četnost třídnictví ve vybraných třídách 1. stupně základních škol. Z tabulky je patrné, že většina učitelů 1. stupně jsou třídními

učiteli. Dále je z tabulky patrné, že mezi respondenty převažovali učitelé třetích tříd. Rozdíly v pohlaví a třídnictví nebyly pro dotazníkové šetření stěžejní.

Poslední otázkou týkající se charakteristiky výzkumného vzorku, respektive charakteristiky dané základní školy, byla otázka, zda jsou na dané základní škole povoleny mobilní telefony. Četnosti responzí vyděluji v tabulce číslo 3: *Mobilní telefony na 1. stupni ZŠ*.

Možnosti odpovědí	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	8	8,4 %
Ano, ale při vyučování vypnuté	48	50,5 %
Ne	39	41,1 %
Celkem	95	100 %

Tabulka 3: *Mobilní telefony na 1. stupni ZŠ*

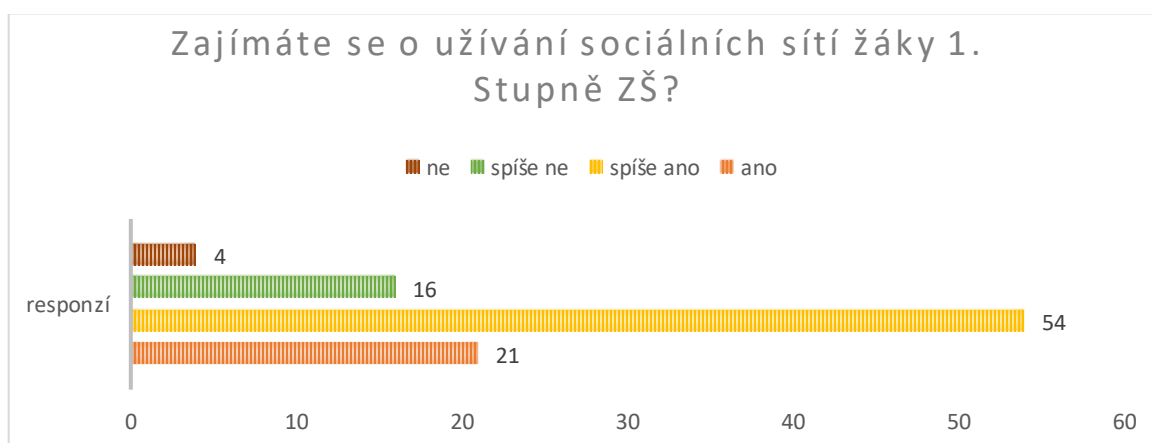
Obecná charakteristika nám ukazuje, že respondenti jsou v nadpoloviční většině zastoupeni ženami, z nichž je většina třídními učitelkami ve třetí nebo čtvrté třídě. Dále je z dat patrné, že základní školy využívají možnosti omezit mobilní telefony na školách. V mnohých případech jsou mobilní telefony žákům dovoleny, ale s podmínkou vypnutí mobilního telefonu při vyučování. Myslím si, že omezení mobilních telefonů v primárním vzdělávání je určitě dobrou volbou. Školy tak mohou zamezit rozvoji kybernetické nenávisti, která se mezi žáky 1. stupně základních škol vyskytuje více častěji. Vzhledem k používání mobilních telefonů se rozšiřuje také kybernetická agrese směrem k učitelům, mnozí žáci mladšího školního věku ani netuší, jak může kyberšikana ublížit. Proto je pro učitele vhodné mít o online světě přehled, orientovat se v novodobých aplikacích, které žáci užívají a v poslední řadě usilovat o prevenci negativního chování na internetu. Další otázky dotazníku jsou zaměřeny právě na zmíněné oblasti, které jsou zpracovány v následujících kapitolách diplomové práce.

5 INTERPRETACE DAT A VÝSLEDKY VÝZKUMU

Tato kapitola diplomové práce popisuje interpretaci dat a výsledky výzkumného šetření, které bylo realizováno prostřednictvím dotazníku. Výsledky představím prostřednictvím grafů, které vyvstaly z dotazníkového šetření, které probíhalo online formou s učiteli 1. stupně základních škol. Respondenti byli osloveni prostřednictvím elektronické pošty a dále prostřednictvím sociálních skupin určených pro učitele základních škol. Jako první uvádím interpretaci čtyř otázek týkajících se obecně sociálních sítí, které žáci primárního vzdělávání využívají. Následně interpretuji pět otázek zaměřených na prevenci pro užívání internetu žáky mladšího školního věku. Zde jsou zařazeny dvě otázky otevřené, ze kterých mi vyvstaly kategorie, které dále představím. V poslední řadě jsem se respondentů prostřednictvím dotazníku tázala na otázky týkající se vlivu sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání, jejichž odpovědi jsou zpracovány prostřednictvím přehledných grafů a tabulek.

Otázka č. 1: Zajímáte se o užívání sociálních sítí žáky 1. stupně ZŠ?

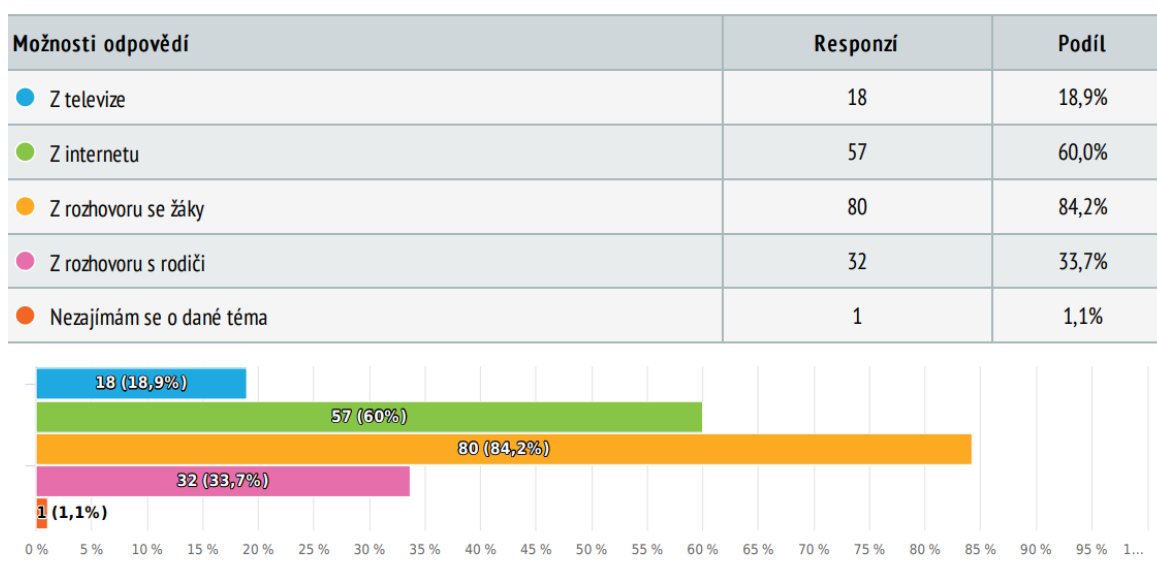
První otázka v dotazníku, která následovala po obecné charakteristice respondentů a vázala se k tématu diplomové práce, zjišťovala, zda se učitelé o užívání sociálních sítí mladšími žáky zajímají. Z hodnot je patrné, že většina učitelů primárního vzdělávání o užívání sociálních sítí žáky jeví zájem. Nadpoloviční většina, tedy 56,8 % respondentů využilo odpovědi spíše ano, jež podpořilo také 22,1 % respondentů, kteří zvolilo odpověď ano. Pouhé 4,2 % respondentů odpovědělo ne a 16,8 % respondentů odpovědělo spíše ne. Z těchto výsledků je patrné, že učitelé o užívání internetových sítí žáky jeví zájem, což vnímám pozitivně. Dotazníky s odpovědi ne jsem z výzkumného šetření nevyřadila, jelikož na základě nezájmu učitele o dané téma nevyřazují povědomí daného učitele o problematice sociálních sítí (viz graf č. 1).

Graf 1: Zájem učitelů o sociální sítě užívané žáky

Otázka č. 2: Odkud čerpáte informace o užívání sociálních sítí žáky 1. stupně ZŠ?

Druhou otázku jsem směřovala ke zdrojům informací týkajících se právě užívání sociálních sítí žáky primárního vzdělávání. Zde jsem cílila na fakt, zda učitelé se žáky o užívání sociálních sítí komunikují. Obecně mě zajímalo, zda si učitelé udržují přehled o novodobých aktivitách svých žáků. Otázka nabízela více možných odpovědí, učitelé si tedy mohli vybrat vícero informačních zdrojů, kterých využívají. Možné odpovědi a jejich volbu vyděluji v tabulce číslo 4.

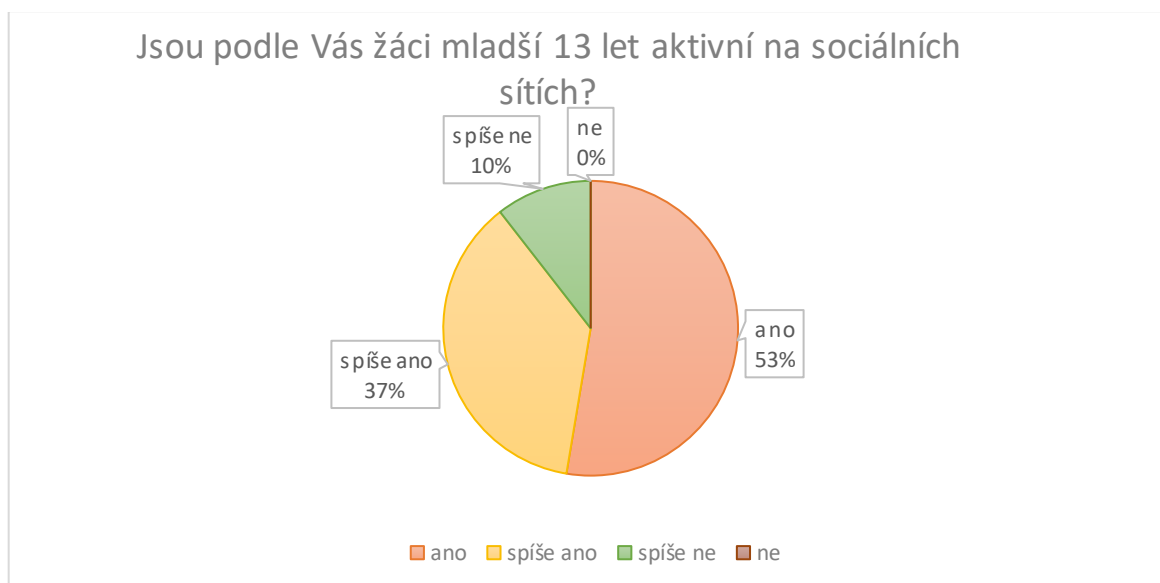
Tabulka 4: *Zdroje informací o užívání sociálních sítí*

Z tabulky je patrné, že nejvíce učitelů (84,2 %) pro informace nechodí daleko, a tedy informuje se přímo u žáků. Dalším zvoleným médiem byl internet, který využívá 60 % učitelů z celkových 95 respondentů. Dále učitelé využívají také rozhovory s rodiči (37,7 %) nebo informace čerpají z televizních obrazovek (18,9 %). Pouze jeden respondent uvedl, že se o dané téma nezajímá. Dá se tedy předpokládat, že učitelé, kteří dotazník vyplnili, mají povědomí o užívání sociálních sítí žáky mladšího školního věku. Pro koncipování následujících otázek jsem tento fakt předpokládala.

Otázka č. 3: Jsou podle Vás žáci mladší 13 let aktivní na sociálních sítích?

Žáci mladšího školního věku jsou na sociálních sítích aktivní, i když jim to podle pravidel jejich užívání není dovoleno. Možným úskalím je, že ani učitelé ani rodiče si nejsou vědomi porušení pravidel. Žáci si většinou profil založí sami. Otázka se týkala právě aktivního užívání sociálních sítí žáky mladšího školního věku. U otázky bylo očekávanou odpovědí ano, kterou si zvolila nadpoloviční část respondentů (52,6 %), a také odpověď spíše ano (36,8 %). Důvodem jsou nejspíše aktuální trendy ve společnosti, které vyzdvihují a nabádají

k využívání sociálních sítí. Dále pak celkem 10.5 % respondentů sdílelo odpověď spíše ne. Odpověď ne nevyužil ani jeden z respondentů, což je patrné z následujícího grafu číslo 2.

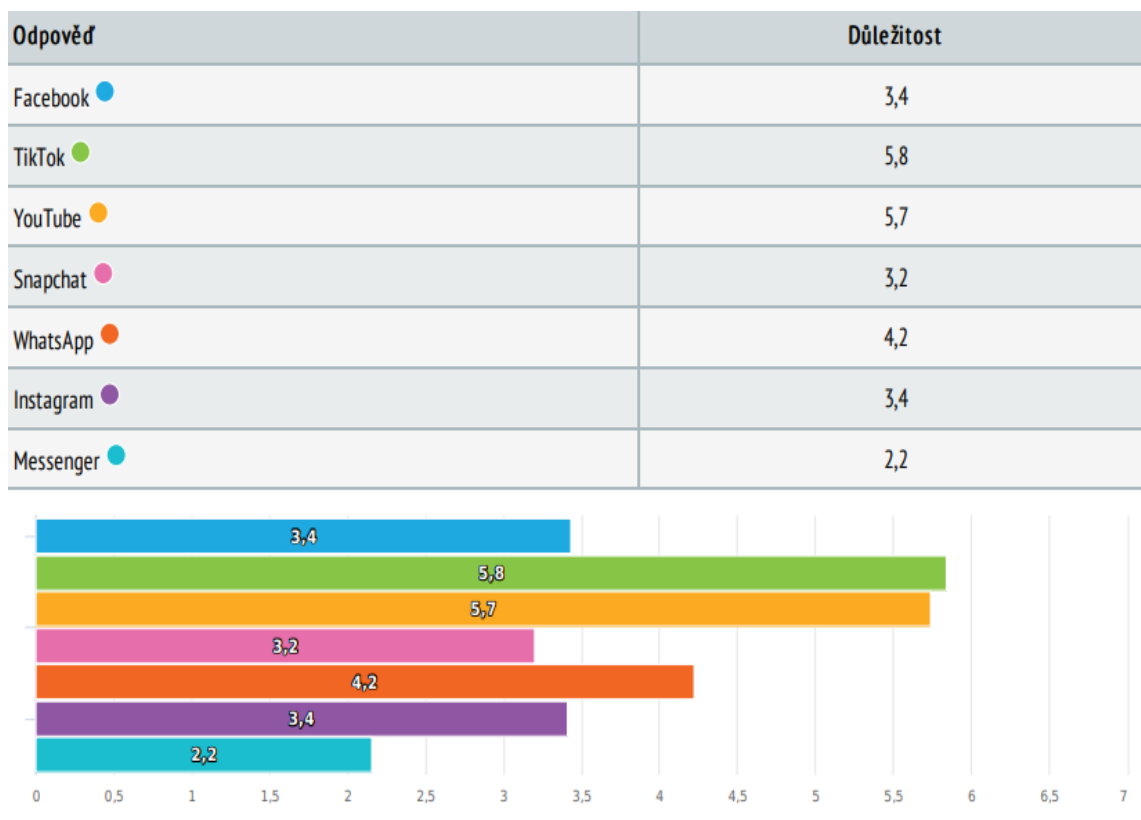

Graf 2: Jsou žáci aktivní na sociálních sítích

Z grafu je patrné, že většina žáků 1. stupně základních škol jsou na sociálních sítích aktivní, tedy celkem 90 % učitelů má dané mínění. Předpokládali jsme většinově odpovědi *ano* a *spíše ano*.

Otázka č. 4: Pokud ano, které sociální sítě podle Vás žáci 1. stupně používají?

Pokud žáci primárního vzdělávání využívají sociální sítě, bylo by vhodné vědět které a jakým způsobem. U dané otázky bylo úkolem respondentů sestavit žebříček od nejvyužívanějších sociálních sítí po sítě nejméně užívané právě žáky primárního vzdělávání. Zde jsem cílila na fakt, zda se učitelé orientují v oblasti aktuálně vyhledávaných internetových sítí mladšími generacemi. Předpokládanou platformou s nejvyšším počtem bodů byl TikTok, jelikož se jedná o novodobou sociální síť, jejímž cílem je uživatele zabavit a pohltit zprostředkovaným obsahem. Pohlcení sociální sítí neboli stav flow popisují výše v kapitole 3.3 Závislost žáků mladšího školního věku na světě online. Negativa spojená s danou platformou dále popisují v kapitole 1.3.4 TikTok, kdy největším úskalím je právě nežádoucí sdílený obsah.

Tabulka 5: Žebříček sociálních sítí

Dle odpovědí je tedy nejvyužívanější sociální sítí žáky mladšího školního věku TikTok (5,8 bodů). Hned za ním se umístila platforma YouTube (5,7 bodů) a následovala platforma WhatsApp (4,2 bodů). Celkové řazení sociálních sítí ukazuje tabulka (viz tabulka č. 5).

Otázka č. 5: Zajišťuje vaše škola preventivní programy týkající se bezpečného internetu pro žáky?

Vzhledem k tématu diplomové práce jsme nemohli opomenout otázku týkající se prevence a bezpečného chování žáků na internetu. Danou otázku jsme dále rozvedli prostřednictvím dvou otázek, které blíže určily důvod odpovědí na otázku výchozí. Nadpoloviční většina učitelů primárního vzdělávání odpověděla, že jejich škola zajišťuje preventivní programy týkající se bezpečného internetu pro žáky (71,4 %), což vyděluje následující graf číslo 3. 25,3 % odpovědí s *ne* poukazuje na fakt, že základní školy většinou preventivní programy týkající se bezpečného internetu zajišťují spíše pro druhý stupeň. Odpovědi jsou znázorněny prostřednictvím grafu a jejich odůvodnění v následujících dvou otázkách, které byly otevřené.

Graf 3: *Prevence ze strany školy***Otázka č. 6: Pokud ano, které to jsou?**

Zde jsme získali celkem 50 odpovědí, kdy respondenti odpovídali vlastními slovy. Vzhledem k otevřenému typu otázky jsem vytvořila kategorie, které mi z odpovědí vyvstaly. Učitelé měli možnost vypsát všechny preventivní programy, kterých škola využívá. Respondenti se v mnohých odpovědích shodovali, z čehož jsou patrné nejvyužívanější preventivní programy základními školami v Olomouckém a Zlínském kraji. Z odpovědí respondentů jsem vyřadila celkem šest odpovědí, které neodpovídaly kritériím. Pro přehled jsem vytvořila tabulku s kategoriemi (viz tabulka č. 6).

Beseda	Beseda s třídním učitelem; Besedy; Besedy pro rodiče; Besedy se školní psycholožkou; Besedy s metodikem prevence; Preventivní besedy s odborníky; Besedy s preventisty
Metodik prevence to zajistí	Preventivní programy se specialisty na problematiku zajišťuje metodik prevence; Preventivní programy objednává metodik prevence; Metodik prevence vybírá pro jednotlivé ročníky z nabídek jiných institucí; Preventivní programy metodika prevence; Většinou v rámci Týdne bezpečnosti, zajišťuje preventista školy
Informatika	Info v ict; Probíráno v rámci hodin informatiky; Probíráno v informatice ve 4. ročníku
Odborníci	Etické dílny; Krajský preventista Plšek a Palacký; Poradna zdraví
(Ne)bezpečí online světa	S mobilem v pohodě; Na internetu nejsi sám; Dobrodružství v online světě; Na vlnách online moře; E-bezpečí, (Ne)bezpečný internet;

	Preventivní programy Slezské diakonie; Preventivní programy PČR; Online ZOO; Internetem bezpečně
--	--

Tabulka 6: Preventivní programy na 1. stupni ZŠ

Z tabulky číslo 6 je patrné, že my vyvstalo celkem pět kategorií, kdy právě poslední kategorie zahrnuje konkrétní preventivní programy. Poslední kategorie je tedy odpovědí na otázku obsaženou v dotazníku. Respondenti si v mnohých odpovědích nebyli jistí názvy, proto odpovídali spíše obecně. Většina odpovědí zahrnovala pouze preventivní program, ale bez jeho názvu. Učitelé dále nejvíce uváděli různé formy besed či se odvolávali na metodika prevence, který programy zajišťuje. Nejvyužívanějším preventivním programem základními školami je dle odpovědí respondentů program Internetem bezpečně. Následně více respondentů uvedlo, jako preventivní program Online ZOO.

Otázka č. 7: Pokud ne, proč?

U dané otázky jsme předpokládali nízkou míru odpovědí, jelikož nadpoloviční většina základních škol dle odpovědí preventivní programy zajišťuje. Odpovědi jsme získali celkem 7 a většina z nich je stejných či podobných. Dané odpovědi jsem rozřadila do přehledné tabulky (viz tabulka č. 7).

Předmět informatika zajistí prevenci	Možná nějaké programy máme, ale na 2. stupni řešíme často šikanu, a proto preventivní programy zaměřujeme spíše na toto. Žáci 1. stupně se o bezpečnosti na sociálních sítí učí v informatice pro 4. ročník.
	Probíráno v rámci předmětu informatika
Nevím	Netuším, ale určitě by to bylo potřeba. Programy se uskutečňují na druhém stupni, ale v dnešní době by to bylo dle mého názoru vhodné již od 3. třídy.
	Netuším
	Není mi známo
	Nevím
Nezájem vedení	Vedení nemá zájem

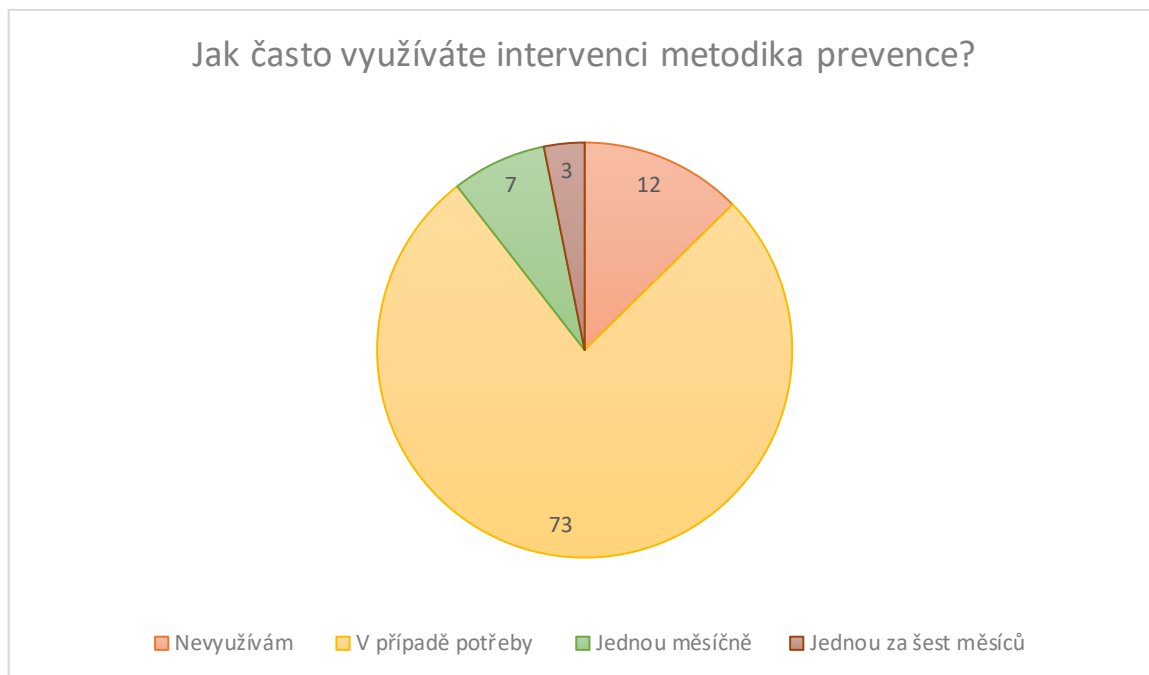
Tabulka 7: Proč nemá 1. stupeň ZŠ preventivní program bezpečného internetu

Obrázek 1: *Důvody nevyužití preventivních programů*

Otázka č. 8: Jak často využíváte intervenci metodika prevence?

Prevence nežádoucího chování žáků je spojena jistě s metodikem prevence, na využití jeho intervence jsme se tedy respondentů také zeptali. Očekávali jsme, že většina učitelů bude využívat intervence metodika prevence v případě potřeby. Překvapivým zjištěním pro nás byl fakt, že 12 respondentů z celkových 95 respondentů intervence metodika prevence vůbec nevyužívá. Jednou měsíčně pak intervence využívá 7 respondentů, celkem 3 respondenti využívají intervenci jednou za šest měsíců a nadpoloviční většina, tedy 73 respondentů, intervenci využívá v případě potřeby. Pro přehlednost jsou daná zjištění rozřazena do následujícího grafu číslo 4.

Graf 4: Využití intervence metodika prevence

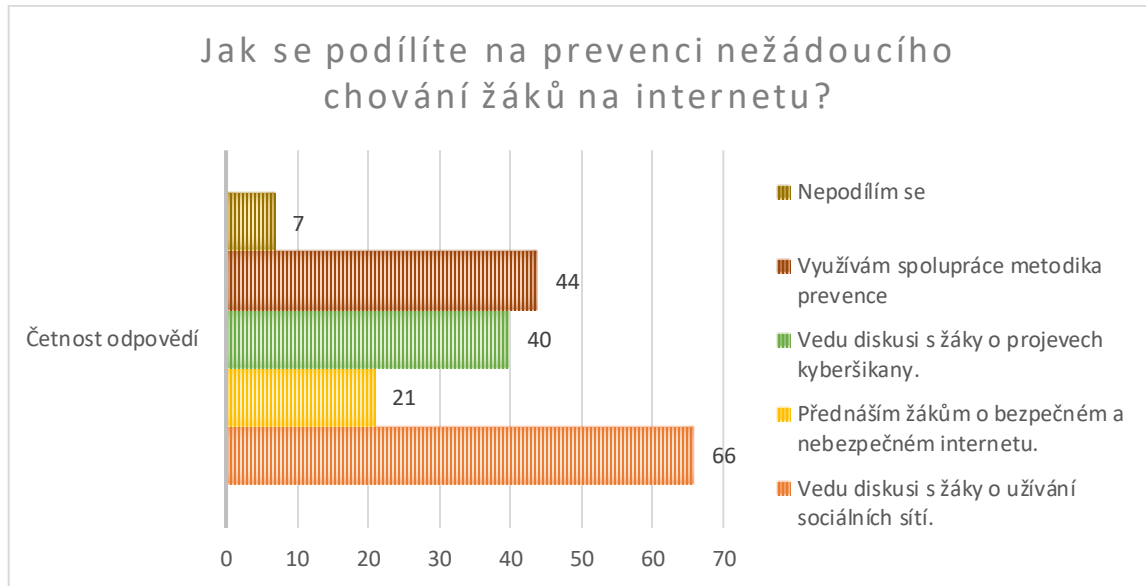
Zde jsme z důvodu odpovědi *nevyužívám* propojili odpovědi mezi využitím intervence metodika prevence a příslušnou třídou daného respondenta (viz tabulka č. 8).

	Nevyužívám	V případě potřeby	Jednou měsíčně	Jednou za šest měsíců
1. třída	4	15	0	0
2. třída	2	9	2	2
3. třída	4	21	3	1
4. třída	2	21	1	0
5. třída	0	8	1	0

Tabulka 8: Využití metodika prevence v dané třídě

Otázka č. 9: Jak se podílíte na prevenci nežádoucího chování žáků na internetu?

Jelikož někteří učitelé dle odpovědí využívají odborné pomoci metodika prevence zřídka či vůbec, zaměřili jsme se proto na jejich vlastní podílení se na prevenci nežádoucího chování žáků na internetu. Učitelé měli k dispozici pět různých odpovědí, kdy byl možný výběr vícero odpovědí. Dle odpovědí se nejvíce učitelů 1. stupně podílí na prevenci nežádoucího chování žáků na internetu prostřednictvím diskuse se žáky o užívání sociálních sítí a následně o projevech kyberšikany. Zastoupení jednotlivých odpovědí znázorňují prostřednictvím grafu níže (viz graf č. 5).

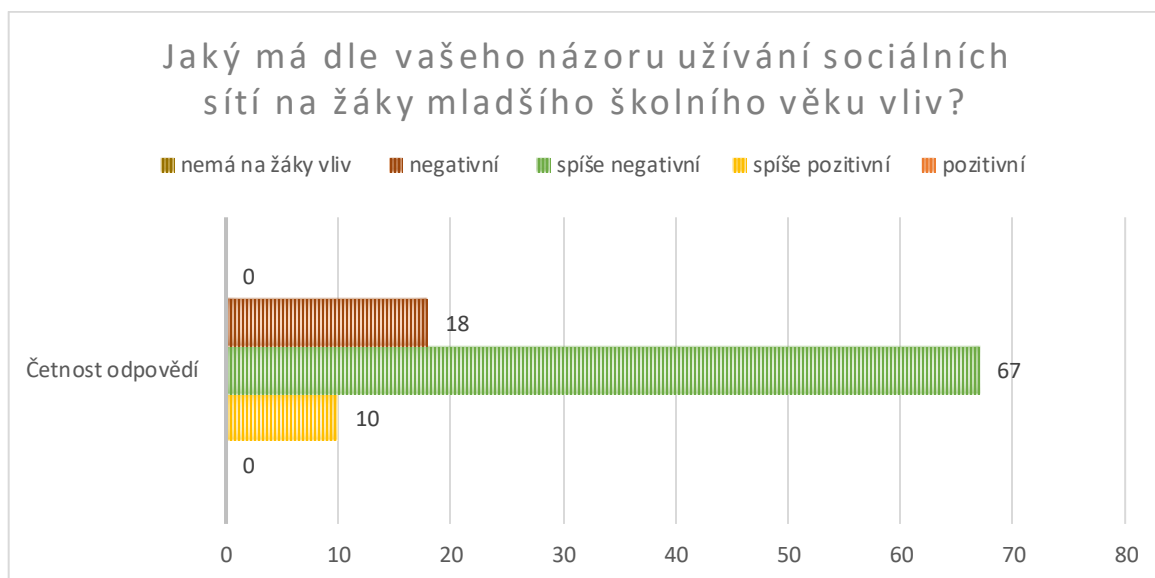

Graf 5: Podílení se na prevenci

Důležitými a cennými informacemi pro moji diplomovou práci byly odpovědi respondentů na následující otázky, které se týkaly vlivu sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání. Zajímalo nás, jak vnímají vliv internetu na žáky učitelé 1. stupně základní školy a zda dokáží vymezit přínosy i negativa sociálních sítí ve vztahu k žákům.

Otázka č. 10: Jaký má dle vašeho názoru užívání sociálních sítí na žáky mladšího školního věku vliv?

Vliv sociálních sítí na žáky jsme zjišťovali prostřednictvím škálových odpovědí od pozitivního vlivu po negativní vliv. Zahrnuta byla také možnost žádného vlivu sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání. Dle teoretické části jsme očekávali největší zastoupení odpovědí s negativním vlivem, což se nám potvrdilo. Celkem 18 respondentů vybralo odpověď negativního vlivu, kterou doplnila odpověď spíše negativního vlivu s celkem 67 respondenty. Zcela pozitivní vliv na žáky 1. stupně základní školy sociální sítě dle odpovědí nemají (viz graf č. 6). Všechny získané odpovědi jsou obsaženy v následujícím grafu, kde je možné vidět nadpoloviční většinu názorů učitelů na negativní vliv sociálních sítí na žáky.

Graf 6: Vliv sociálních sítí

Otázka č. 11: Co vnímáte na sociálních sítích negativně ve vztahu k žákům 1. stupně ZŠ?

Vzhledem k předpokládané negativitě jsme se zeptali také na příklady negativního vlivu sociálních sítí na žáky 1. stupně pohledem učitelů. Učitelé měli na výběr ze 7 odpovědí, kdy měli možnost vybrat více odpovědí. Otázka byla polouzavřená, učitelé mohli uvést i svůj příklad, který nebyl ve výběru odpovědí. Variantu vlastního příkladu zvolilo 3,2 % respondentů. Důvody rozepisují dále v tabulce (viz tabulka č. 10). Očekávaným negativním vlivem byl nežádoucí obsah a výskyt kyberšikany, což se nám prostřednictvím dotazníku také potvrdilo. Celkem 79 responzí poukazuje na nežádoucí obsah na sociálních sítích a 76 responzí poukazuje na výskyt kyberšikany. Překvapivá je hodnota 46,3 % responzí patřící k odpovědi *emoční labilita žáků*. Zde chci poukázat na fakt, že učitelé, především ti třídní, znají dobře své žáky a dokáží tedy rozpoznat i jejich emoční rozpoložení. Výsledky odpovědí předkládám v přehledné tabulce (viz tabulka č. 9).

Možnosti odpovědí	Četnost	
	Absolutní	Relativní
Nežádoucí obsah (reklama, pornografie)	79	83,2 %
Výskyt kyberšikany	76	80 %
„Žrout času“	64	67,4 %
Zhoršená pozornost žáků	63	66,3 %

Emoční labilita žáků	44	46,3 %
Nic	0	0
Jiný důvod	3	3,2 %

Tabulka 9: *Negativní pohled na sociální síť*

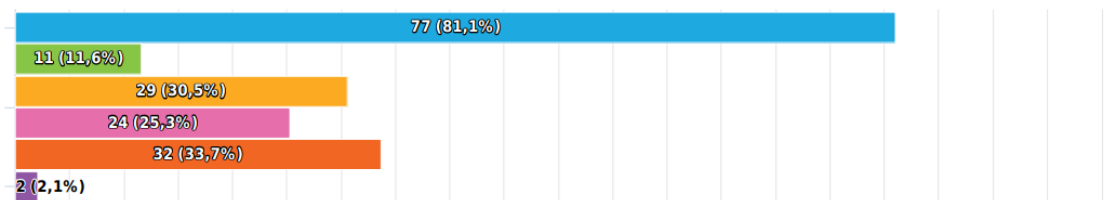
Riziko ohrožení; špatné morální vzory; porovnávání se s fotkami

Tabulka 10: *Jiné odpovědi*

Otázka č. 12: Co vnímáte na sociálních sítích pozitivně ve vztahu k žákům 1. stupně ZŠ?

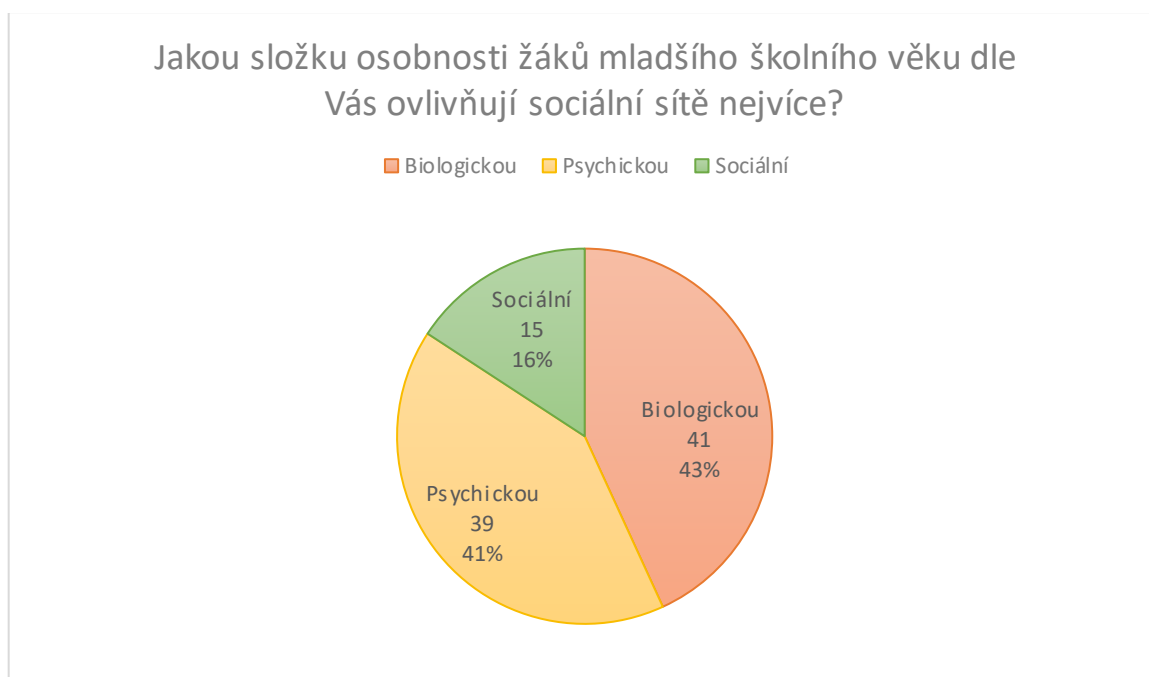
Pokud jsme se zeptali na negativní vliv sociálních sítí, tak je zřejmé, že otázka týkající se pozitivního vlivu sociálních sítí bude v dotazníku také zahrnuta. Zde měli respondenti na výběr ze šesti možných variant, kdy mohli vybrat více odpovědí. Překvapivým, ale také více očekávaným zjištěním bylo nadpoloviční zastoupení odpovědi týkající se získávání nových digitálních dovedností (81,1 %). Podnětným zjištěním byla také hodnota 11,6 % u odpovědi týkající se navazování nových kontaktů. Zjištění podtrhuje fakta z teoretické části práce, kdy mladší žáci využívají sociální sítě spíše pro zábavu a získávání informací, než pro komunikaci a vyhledávání nových kontaktů. Data z dané otázky jsou dále obsažena v následující tabulce (viz tabulka č. 11).

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● Získávání nových digitálních dovedností.	77	81,1%
● Navazování nových kontaktů.	11	11,6%
● Udržování kontaktu se svými blízkými.	29	30,5%
● Zábava ve volném čase.	24	25,3%
● Povědomí o dění ve světě.	32	33,7%
● Nic.	2	2,1%

Tabulka 11: *Pozitivní pohled na sociální síť*

Otázka č. 13: Jakou složku osobnosti žáků mladšího školního věku dle Vás ovlivňují sociální sítě nejvíce?

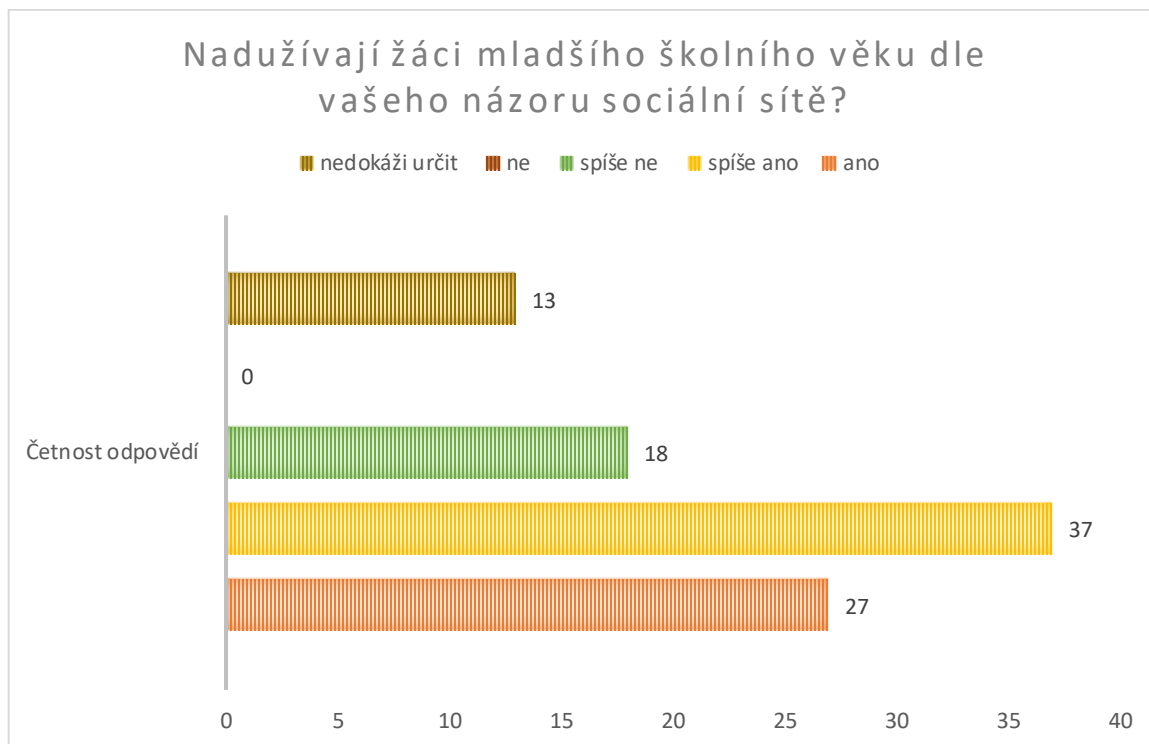
Zde jsme získaly očekávané a také alarmující odpovědi, jelikož se týkají složek osobnosti žáků. Největší podíl, tedy 43,2 % responzí poukazuje na ovlivňování biologické složky osobnosti žáků. Biologickou složkou osobnosti rozumějme pozornost, spánek a pohyb. Nemalý podíl (41,1 %) poukazuje na ovlivňování psychické složky osobnosti žáků, kdy cílíme na sebevědomí a emoce jedince. Z těchto výsledků je patrné, že pohledem učitelů primárního vzdělávání je ovlivněn prostřednictvím sociálních sítí především spánek, pozornost, pohyb, sebevědomí a emoce žáků primárního vzdělávání. Ovlivnění těchto složek osobnosti je spíše negativní. Naopak pozitivním by mohl být vliv sociálních sítí na sociální složku osobnosti žáků primárního vzdělávání. Tuto variantu však označilo pouze 15 učitelů. Odpovědi jsou dále zobrazeny prostřednictvím grafu (viz graf č. 7).

Graf 7: Vliv sociálních sítí na osobnost žáka

Otázka č. 14: Nadužívají žáci mladšího školního věku dle Vašeho názoru sociální sítě?

Vliv sociálních sítí je také ovlivněn mírou a záměrem jejich užívání, proto jsme se zeptali, zda žáci dle učitelů nadužívají sociální sítě. Celkem 13 učitelů fakt nadužívání nedokázalo odhadnout. Nejvíce responzí, celkem 37 získala odpověď *spíše ano*, následně pak 27 responzí odpověď *ano*. Odpověď *spíše ne* vybralo celkem 18 učitelů.

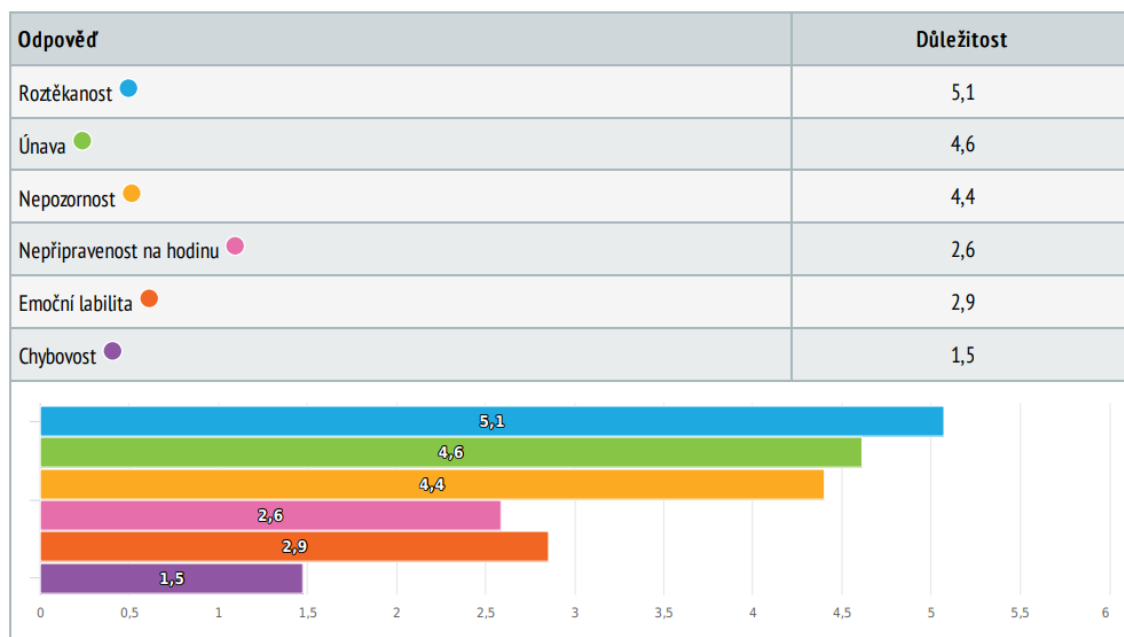

Graf 8: *Nadužívají žáci sociální sítě*

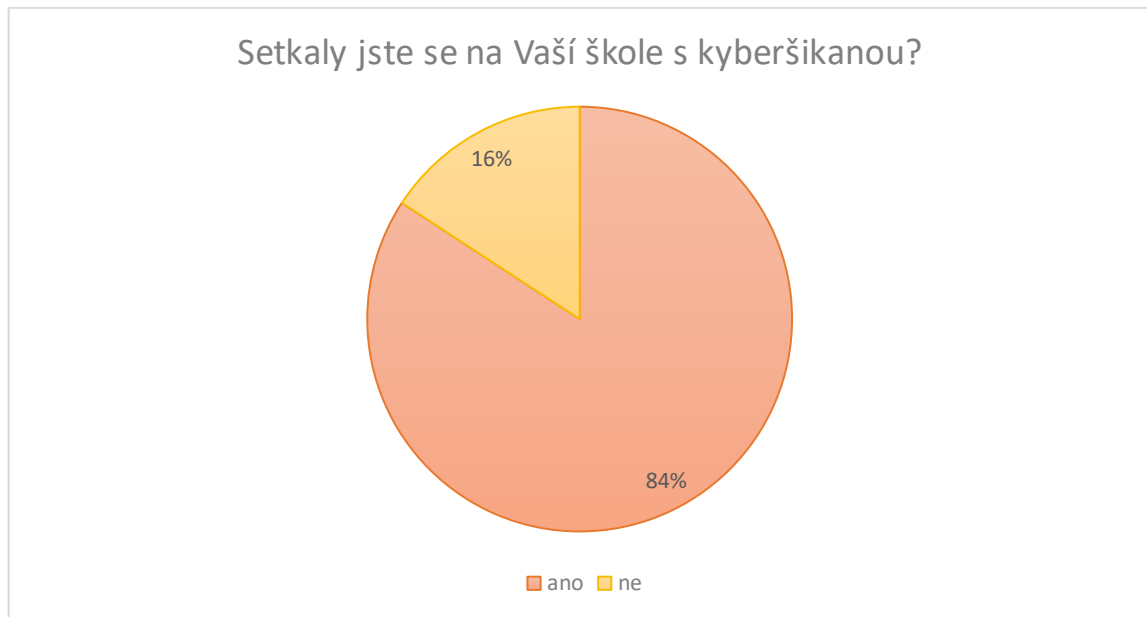
Dle daných výsledků, které jsou znázorněny prostřednictvím grafu číslo 8, je patrné, že žáci užívají sociální sítě častěji než kdy dříve. Důvodem je častější užívání moderních technologií i jejich vývoj. Užívání sociálních sítí a obecně internetu se stává velmi diskutovaným tématem jak z řady odborníků, tak z řad rodičů nebo učitelů. Užíváním sociálních sítí mladšími žáky se zabývá například studie Zero to eight, který popisují blíže v kapitole 1.3 Nejpopulárnější sociální sítě u žáků primárního vzdělávání.

Otázka č. 15: Jak se nadužívání sociálních sítí podle Vás na žácích projevuje?

Daná otázka doplňuje otázku předchozí. Doplňili jsme tak odpovědi obecné o konkrétní příklady důsledků nadužívání sociálních sítí žáky 1. stupně základní školy. Zde učitelé odpovědi seřadili dle jejich důležitosti, kdy jsme mezi možnosti odpovědí zařadili: roztěkanost, únavu, nepozornost, nepřipravenost na hodinu, emoční labilitu a chybovost. Dané odpovědi dle důležitosti byly označeny body, které určují jejich pořadí. Pro přehlednost získaných dat příkládám tabulku (viz tabulka č. 12).

Tabulka 12: *Projevy nadužívání sociálních sítí u žáků***Otázka č. 16: Setkal/a jste se na Vaší škole s kyberšikanou?**

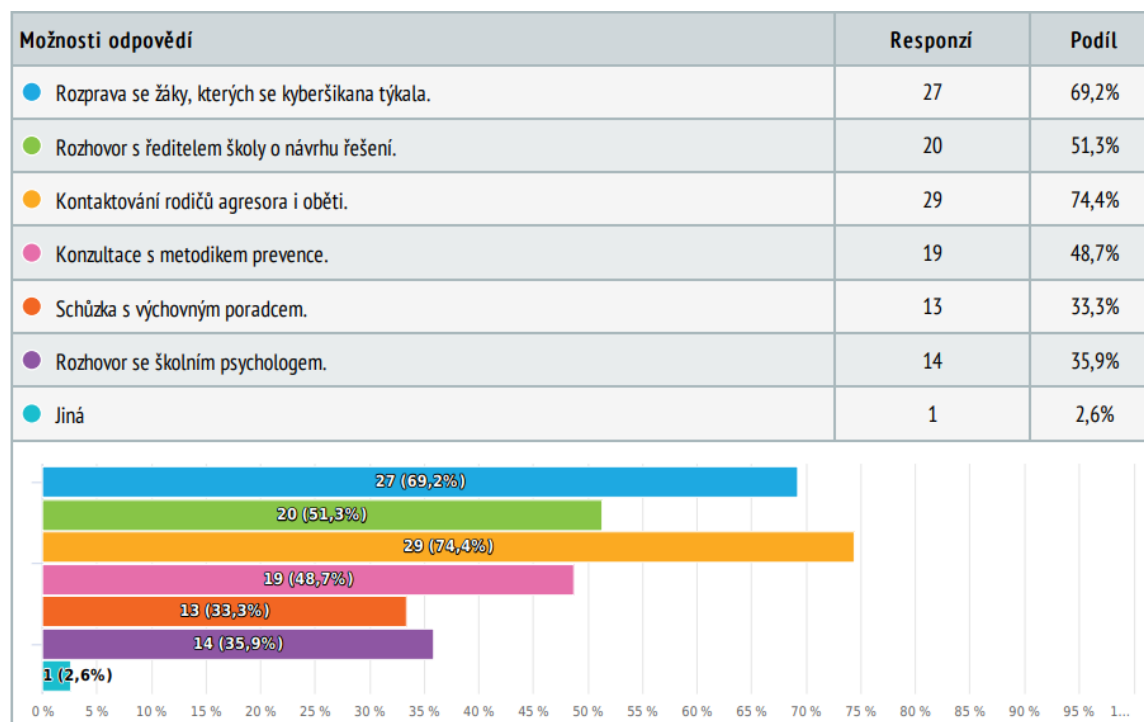
Kyberšikana je novodobým fenoménem ve světě online a je také předmětem mnohých výzkumů či preventivních programů. Kyberšikanu jako takovou blíže popisují v kapitole 1.3 Kyberšikana. Předpokládali jsme dle realizovaných výzkumů týkajících se dané problematiky vyšší míru výskytu kyberšikany i na školách dotazovaných učitelů (viz kapitola 4.1 Realizované výzkumy týkající se sociálních sítí). Ovšem výsledek nebyl zcela jednoznačný, jelikož celkem 60 % respondentů odpovědělo, že se na jejich škole s kyberšikanou nesetkali. Zbýlých 40 % se s kyberšikanou setkali. I tak se zajisté jedná o vysokou míru výskytu kyberšikany na 1. stupni základních škol. Výsledky odpovědí opět znázorňuje přehledný graf (viz graf č. 9).

Graf 9: Výskyt kyberšikany

Otázka č. 17: Pokud ano, jak jste postupoval/a při řešení?

Předchozí otázku jsme doplnili o možná řešení vyskytlého problému kyberšikany. Učitelé měli na výběr ze sedmi odpovědí, kdy si mohli zvolit více možností. Jednalo se o otázku polouzavřenou, tudíž poslední odpovědí byla možnost vlastního řešení, jež respondent ve výčtu možností odpovědí nenašel. Daný respondent uvedl, že se nejednalo o výskyt kyberšikany v jeho třídě, ale daný problém řešil třídní učitel s metodikem prevence. Většina učitelů při výskytu kyberšikany kontaktuje rodiče oběti a promluví si se žáky, kterých se daný problém týká. Mnozí volí také rozhovor s ředitelem školy o návrhu řešení nebo využívají konzultaci s metodikem prevence, rozhovor se školním psychologem nebo schůzku s výchovným poradcem. Zastoupení jednotlivých odpovědí je rozepsáno v tabulce níže (viz tabulka č. 13).

Tabulka 13: Možná řešení kyberšikany

Následující otázky se týkají problematiky falešných a poplašných zpráv, které se šíří prostřednictvím internetu. Zajímalo nás, zda učitelé znají pojmy Fake news a Hoax, také zda se dle jejich mínění setkávají s falešnými zprávami i žáci 1. stupně základní školy. V poslední řadě nás zajímalo nakládání s falešnými zprávami jak z řad žáků, tak z řad učitelů.

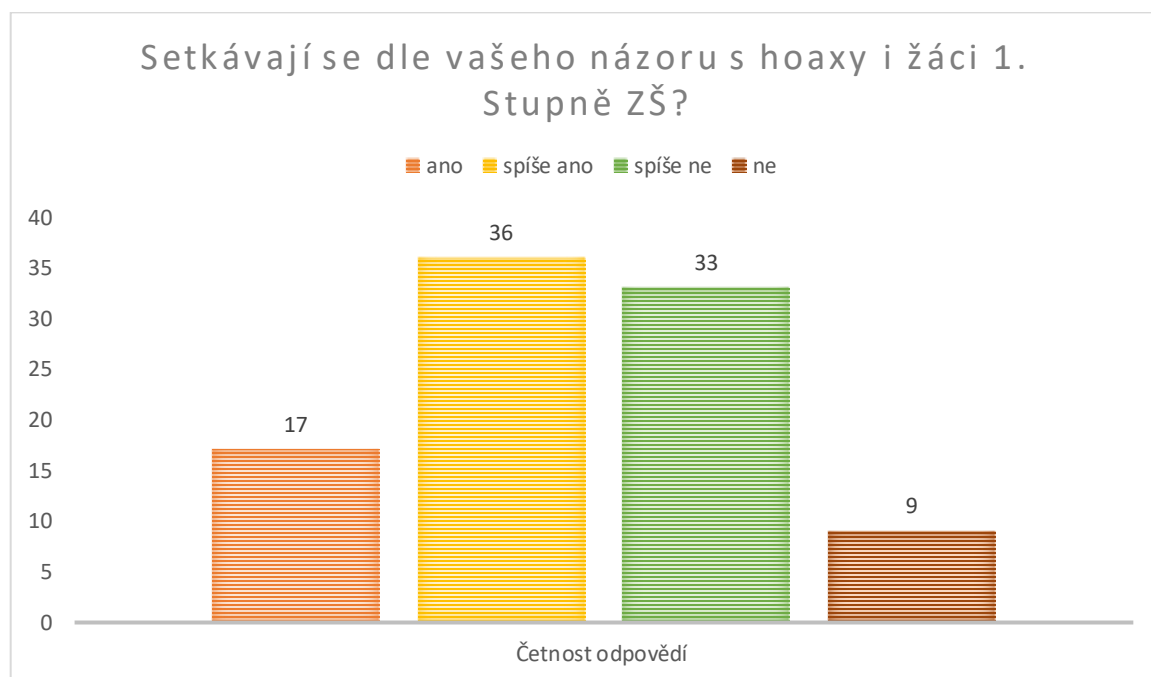
Otázka č. 18 a 19: Setkali jste se s pojmem Fake news? Setkali jste se s pojmem Hoax?

Dané otázky a odpovědi jsem rozřadila do přehledné tabulky. Nadpoloviční většina učitelů zná pojem Fake news i Hoax, z nichž pouze jeden respondent znal pojem Fake news, ale neznal pojem Hoax. Tyto údaje považujeme za přínosné z hlediska povědomí učitelů o novodobých problémech, které se úzce pojí právě s problematikou sociálních sítí (viz tabulka č. 14).

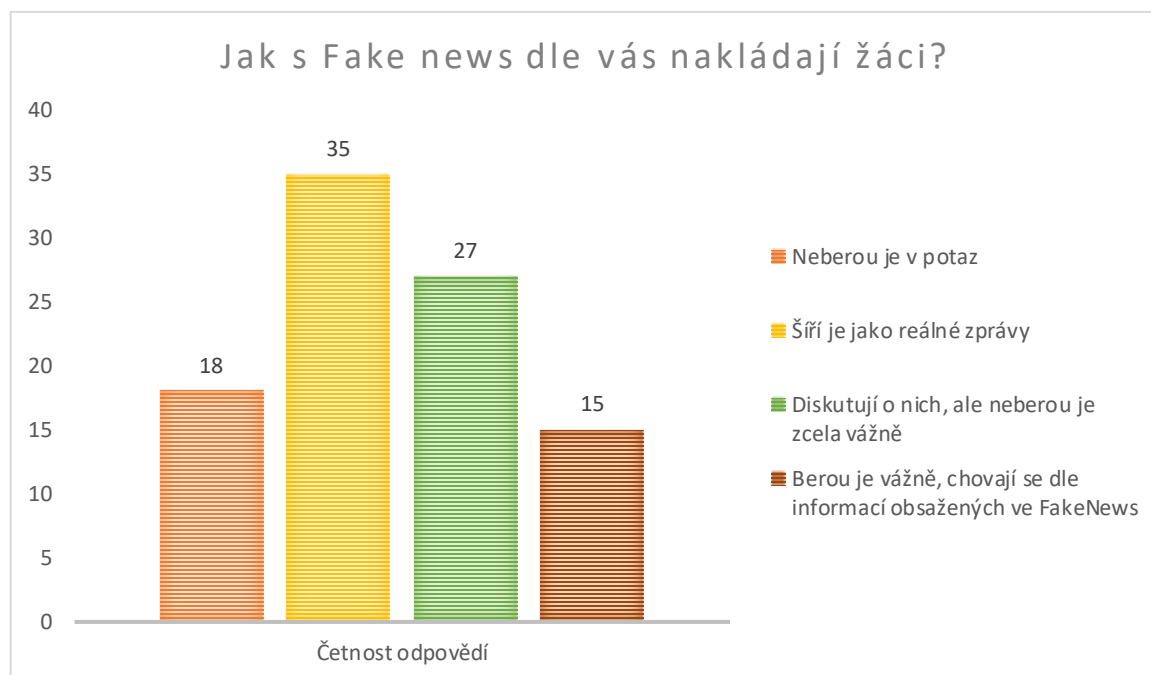
Možnosti odpovědí	Fake news		Hoax	
	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost
Ano	80	84,2 %	79	83,2 %
Ne	15	15,8 %	16	16,8 %

Tabulka 14: *Fake news a Hoaxy***Otázka č. 20: Setkávají se dle Vašeho názoru s Hoaxy i žáci 1. stupně ZŠ?**

Odpovědi na danou otázku neukazují na zcela jasné vymezení odpovědi. Odpovědi od ano po ne jsou si počtem responzí velmi blízké. Blízkost procentuálního zastoupení jednotlivých odpovědí ukazuje následující graf číslo 10.

Graf 10: *Setkávají se žáci s Fake news a Hoaxy***Otázka č. 21: Jak s Fake news dle Vás nakládají žáci?**

Otázka byla vybrána se záměrem zmapovat šíření falešných zpráv žáky primárního vzdělávání, jelikož jejich povědomí o dění ve světě nemusí být vždy zcela úplné. Nejsou tedy zcela kompetentní rozeznat falešnou zprávu od zprávy pravdivé. Na problém šíření falešných zpráv poukazují také výsledky odpovědí, kdy nejvyšší zastoupení má právě ono šíření falešných zpráv, jako zpráv reálných (36,8 %). Vysoké zastoupení responzí má také diskuse žáků o falešných zprávách, kdy je neberou zcela vážně (28,4 %). Dle učitelů menšina žáků nebere falešné zprávy v potaz (18,9 %) a ještě méně žáků se dle učitelů chovají podle informací z Fake news (15,8 %). Přehled odpovědí je znázorněn pomocí grafu číslo 11.

Graf 11: Jak s Fake news žáci nakládají

Otázka č. 22: Ovlivňují Vás Fake news nebo Hoaxy?

Poslední otázka nebyla povinnou, odpovědělo celkem 91 respondentů (viz tabulka č. 15). Kdy převažovali učitelé, které falešné a poplašné zprávy spíše neovlivňují (47,3 %) či je neovlivňují vůbec (40,7 %). 12,1 % respondentů se přiznalo, že je falešné nebo poplašné zprávy spíše ovlivňují, záleží ovšem na závažnostech zprávy. Tyto výsledky nebyly pro celkový výsledek výzkumu potřebné, avšak jsou zajímavým zjištěním.

Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
Ano	0	0,0%
Spíše ano	11	12,1%
Spíše ne	43	47,3%
Ne	37	40,7%

Tabulka 15: Ovlivňují Fake news a Hoaxy učitele

6 OVĚŘOVÁNÍ STANOVENÝCH HYPOTÉZ

V kapitole proběhlo ověřování hypotéz, které byly stanoveny před samotným uskutečněním výzkumu. Prostřednictvím otázek, které jsem do dotazníku zahrnula, jsem se snažila o ověření daných hypotéz.

- **H1: Učitelé se zajímají o aktivity svých žáků ve světě on-line.**

Dle vyhodnocení dotazníku k dané hypotéze vyplývá, že učitelé se zajímají o aktivity žáků ve světě on-line. Informace čerpají dle dotazníkového šetření nejvíce z rozhovorů se žáky. Klíčovou otázkou pro vyhodnocení hypotézy 1 byla otázka, zda se učitelé zajímají o užívání sociálních sítí žáky 1. stupně ZŠ. Z 95 respondentů odpovědělo celkem 54 respondentů, že se zajímají o dané téma. Dále 21 respondentů se o dané téma spíše zajímá. Dané výsledky vyhodnocených otázek zaměřených na užívání sociálních sítí žáky primárního vzdělávání je patrné, že došlo k **potvrzení** hypotézy.

- **H2: Učitelé vnímají užívání sociálních sítí mladšími žáky spíše negativně, jedním z důvodů je nepozornost žáků.**

Užívání sociálních sítí vnímá dle výsledků z dotazníkového šetření většina učitelů 1. stupně základní školy spíše negativně. 67 respondentů odpovědělo na otázku vlivu sociálních sítí na žáky mladšího školního věku možností spíše negativního vlivu, dále 18 respondentů odpovědělo možností negativního vlivu. Pouze 10 učitelů vnímá sociální sítě jako spíše přínosné pro mladší žáky. Ve vztahu k negativnímu vlivu jsme se zaměřili právě na konkrétní příklady učitelů, kdy největší zastoupení měla možnost odpovědi *nežádoucí obsah* (83,2 %), dále *výskyt kyberšikany* (80,0 %). *Zhoršená pozornost*, jako možná odpověď, měla zastoupení 66,3 %. Z daných interpretací je patrné, že došlo k **potvrzení** hypotézy.

H3: Využití intervence metodika prevence má statistickou souvislost s výkonem pedagogické činnosti učitele v dané třídě 1. stupně základního vzdělávání.

Využití intervence metodika prevence jsme předpokládali za běžné, výsledky dotazníkového šetření ukazují, že většina učitelů využívá intervence metodika prevence v případě potřeby (76,8 %). Pouze 3 respondenti z celkového počtu 95 odpovědělo, že intervenci nevyužívají. Jelikož se dotazníkového šetření zúčastnilo nejvíce učitelů ze třetích a čtvrtých tříd, nelze předpokládat, že data ukazují zcela

přesnou souvislost s využitím práce metodika prevence v příslušné třídě. Dle výsledků je patrné, že učitelé využívají možnosti intervence metodika prevence v případě potřeby napříč všemi třídami. Z toho vyplývá, že **nedošlo** k potvrzení hypotézy.

7 ODPOVĚDI NA STANOVENÉ VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Předchozí kapitola zahrnovala interpretaci výsledků dotazníkového šetření. V této kapitole budou představeny odpovědi na stanovené výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka:

1. Jaké je povědomí učitelů 1. stupně o vlivu sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání?

Podle odpovědí respondentů učitelé vnímají problematiku aktivního užívání sociálních sítí žáky mladšími 13 let a o dané téma se zajímají. Co se zdrojů informací týče, tak učitelé nejčastěji získávají informace o užívání sociálních sítí z rozhovorů se žáky nebo prostřednictvím internetu. Občas učitelé na dané téma komunikují s rodiči svých žáků či přebírají informace z televizního vysílání.

Pokud učitel zná aktivity žáků, pak snáze pochopí jejich stávající problémy a dokáže jim poskytnout pomoc při řešení možných nastalých situací. Povědomí učitelů o aktuálních trendy sociálních sítích je v dnešní době více žádané, jelikož i žáci mladšího školního věku tráví velkou část svého času na platformách sociálních sítí. Vzhledem k informovanosti učitele se také snáze zapojí do konverzací žáků a může snáze proniknout do žákovských skupin. Další výhodou je prevence negativních vlivů, o kterých se zmiňují v následujících dílčích otázkách.

Dílčí výzkumné otázky:

2. S jakými negativními vlivy sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání se učitelé setkávají?

Pro odpověď na danou otázku jsem předpokládala, že učitelé rozlišují pozitivní a negativní vlivy sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání. Tuto problematiku jsem zkoumala prostřednictvím tří otázek obsažených v dotazníku. Respondenti odpovídali na otázku pozitivních či negativních vlivů sociálních sítí na žáky 1. stupně základní školy. Z výsledků je patrné, že nadpoloviční většina vnímá sociální sítě spíše negativně. Při výčtu možných pozitiv učitelé volili nejvíce možnost získávání nových digitálních dovedností a udržování kontaktu se svými blízkými. Při výčtu možných negativ učitelé volili nejvíce možnost výskytu nežádoucího obsahu nebo výskyt kyberšikany. Ocenila jsem také vypsání jiné kategorie, kdy došlo k odhalení další velké oblasti negativního spektra, a to porovnávání se s fotografiemi.

Svět on-line je pro mnohé žáky mladšího školního věku matoucí, nedokáží rozlišit realitu od skutečného. Učitelé tedy oprávněně vnímají sociální negativně, jelikož kyberšikana či pornografie je pro žáky 1. stupně zstrašující a má na jejich budoucí vývoj velký vliv. Z toho důvodu jsem do dotazníku také zahrmla otázku týkající se složek osobnosti žáků, kdy výsledky poukazují na biologickou složku osobnosti, jež je sociálními sítěmi ovlivněna nejvíce. Učitelé také vnímají negativní vlivy sociálních sítí z hlediska jejich nadužívání, kdy za nejproblémovější považují roztěkanost a únavu žáků v důsledku užívání sociálních sítí. Velké zastoupení odpovědí získaly také možnosti nepozornosti a emoční labilitu žáků.

Za možné negativní vlivy sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání je tedy možné považovat výskyt nežádoucího obsahu a kyberšikany, kdy tato jevy působí negativně na osobnost jedince. Za další negativa dle výsledků považujeme únavu a roztěkanost či emoční labilitu v důsledku nadužívání sociálních sítí žáky 1. stupně základní školy.

3. Jaké formy prevence využívají základní školy na 1. stupni?

Cílem výzkumné otázky bylo zjistit, které preventivní programy základní školy využívají a zda je vůbec využívají. Na základě odpovědí je patrné, že většina základních škol využívá preventivní programy i pro 1. stupeň základní školy a berou v potaz možné negativní vlivy internetu nejen na starší žáky, ale i na ty mladší. Ovšem z otevřené otázky je také patrné, že ne všichni učitelé znají preventivní programy, které škola zajišťuje.

Základem pro prevenci na základních školách je metodik prevence. Ten vybírá možné preventivní programy předkládá jejich návrhy vedení školy a samotným učitelům. Další součástí prevence na 1. stupni jsou besedy s odborníky, jež učitelé ve větší míře využívají. Besedy nejsou preventivními programy, ale lze je považovat za dobrou a potřebnou prevenci. Preventivní programy jsou zaměřeny na úskalí internetu více do hloubky, snaží se o minimalizaci negativních vlivů a nebezpečného užívání internetu. V novodobé společnosti se preventivní programy zaměřují také na nebezpečí sociálních sítí, které mají na mladší žáky obrovský vliv. Nejvyužívanějším je preventivní projekt Internetem bezpečně, který se zaměřuje na různé formy vzdělávacích aktivit s cílem zvýšit povědomí o rizicích internetu. Dalším zmiňovaným způsobem prevence byl program primární prevence s názvem Online ZOO, který zprostředkovává žákům informace o nebezpečném a bezpečném internetu prostřednictvím příběhů se zvířaty.

7.1 Limity výzkumu

Při realizaci výzkumu jsem narazila na několik problémů, které mohli negativně ovlivnit kvalitu sběru dat či jejich následnou interpretaci. Všechna tato úskalí označuji za limity výzkumu, jelikož ovlivnily mé výzkumné šetření i analýzu dat.

Největším limitem výzkumu bylo, že jsem výzkum realizovala poprvé. Prvotní pokusy a nezkušenost se odrazila při formulaci otázek a celkové tvorbě dotazníku. Nezkušenost se odrazila také ve sběru dat a jejich následné interpretaci.

Dalším limitem mojí diplomové práce je nedostatečné množství respondentů, které bylo způsobeno nezájmem učitelů o spolupráci. Množství respondentů bylo také ovlivněno časem, který jsem si na realizaci výzkumu stanovila. Jelikož jsem výzkum realizovala poprvé měla jsem k němu zvolit adekvátní časové rozpětí pro sběr dat. Kvůli neochotě učitelů jsem také rozšířila svůj výzkumný vzorek na učitele z celé České republiky, oproti původnímu zaměření se na Olomoucký a Zlínský kraj.

Za limit své diplomové práce považuji také to, že jsem podcenila čas, který se při psaní stal mým nepřítelem číslo jedna. Nedařilo se mi dohledat adekvátní literaturu, načež jsem využila větší množství internetových zdrojů. Dále jsem měla problém s interpretací dat, jelikož jsem měla málo času a nedařila mi práce s daty tak, jak jsem očekávala. Zpracování výzkumné části bylo pro mě náročné. Pro příští výzkum bych si lépe rozvrhla čas, který bych si na realizaci stanovila. Dále bych si lépe promyslela stavbu otázek obsažených v dotazníku, abych se dostala do větší hloubky zkoumaného problému.

8 DISKUSE A DOPORUČENÍ DO PRAXE

Praktická část diplomové práce se zabývala rozbořem dotazníků, které byly poskytnuty učitelům 1. stupně základní školy z Olomouckého a Zlínského kraje. Učitelé odpovídali na otázky, které se zaměřovaly na užívání sociálních sítí žáky primárního vzdělávání, jejich vliv a možnou prevenci vlivů negativních. Získaná data byla vyhodnocena a komentována. Výsledky výzkumu jsou představeny následovně.

Učitelé mají povědomí o užívání sociálních sítí žáky primárního vzdělávání a většina se orientuje v tom, které jsou mezi žáky nejvíce trendy. Informace o užívání a také o nejoblíbenějších sociálních sítích získávají především z rozhovoru se žáky nebo prostřednictvím internetu. Učitel by měl být součástí třídy, ne jejím pozorovatelem, a proto je pro učitele výhodné disponovat alespoň základními znalostmi probíraných témat mezi žáky. Učitelé z daných informací také vyvozují závěry o míře aktivity žáků na sociálních sítích, která je ve většině nadprůměrná. Nadprůměrné užívání internetu a nových technologií žáky mladšího školního věku je více rizikové, což si učitelé 1. stupně základních škol v některých případech uvědomují více než vedení školy. Ovšem ne vždy je nadužívání moderních technologií nežádoucí. V případě digitální gramotnosti uživatelé moderních technologií, internetu a sociálních sítí disponují rozvinutějšími digitálními kompetencemi.

Trávený čas ve světě online má velký dopad také na biologickou a psychickou stránku osobnosti. Učitelé nejvíce zmiňují únavu, roztěkanost, ale také emoční labilitu. Vzhledem k aktuálním trendům se není čemu divit. Jelikož mediální svět předkládá idealizované životy, které mnozí uživatelé sociálních sítí považují za reálné a chtějí se jim přiblížit. Mnozí mladší jedinci pak mohou upadat do úzkostných stavů, jež jsou následky srovnávání se s idealizovaným sdíleným obsahem. Sdílený obsah však může mít také jiné nežádoucí podoby. Je patrné, že i žáci primárního vzdělávání se mohou setkat s pornografií či jiným sexuálním obsahem. Proto je důležitá a v dnešní době velmi nutná prevence rizikového chování na internetu.

Na prevenci rizikového chování žáků zejména na sociálních sítích se ve velké míře podílí metodik prevence. Jeho intervence využívá nadpoloviční většina dotazovaných učitelů. Což je dobře, protože metodik prevence využívá i jiných institucí a odborníků pro preventivní programy, které pro danou základní školu zajišťuje. Spolupráci s metodikem prevence pak konkrétní učitelé využívají spíše v případě potřeby než pravidelně.

Jedním z případů, kdy učitelé využívají intervence metodika prevence je výskyt kyberšikany v jejich třídě. V případě kybernetické nenávisti, kterou učitel odhalí, kontaktuje především rodiče oběti i agresora. Dále se učitelé snaží konflikt řešit spolu se všemi zúčastněnými nebo si přívou na pomoc právě metodika prevence. V jiných případech se na řešení konfliktní situace podílí školní psycholog, výchovný poradce či vedení školy. Kyberšikana je velmi diskutovaným fenoménem, který nezná hranice. Na což poukazují mnohé výzkumy, například výzkumy Projektu E-Bezpečí nebo výzkum EU Kids Online.

Sociální sítě mají však pro žáky i mnohé přínosy, mezi které učitelé řadí především rozšíření digitálních znalostí. Užíváním sociálních sítí, a nejen těch, žáci získávají nové digitální dovednosti, které jsou uplatnitelné v reálném životě. Učitelé by se měli více zaměřit právě na tuto pozitivní stránku internetových sítí a využít ji k dalšímu vzdělávání a rozvoji žáků. Žáci si totiž prostřednictvím internetu také vyhledávají nové informace a na sociálních sítích pak mohou sledovat aktuální dění ve světě. Aktuální dění ve světě sdílí nejen influencer, kterého žáci zajisté sledují, ale existují také skupiny určené primárně pro sdílení informací o vybraném tématu.

Zde je však nutné si uvědomit, že ne všechny informace na internetu, a především informace sdílené na sociálních sítích jsou zcela pravdivé. V těchto případech hovoříme o Fake news nebo Hoaxech, se kterými se setkávají i žáci 1. stupně základních škol. Mladší žáci ovšem nedisponují dostatečnými znalostmi a schopnostmi na to, aby falešnou zprávu od té pravdivé rozeznali. Proto mohou být žáci také těmi, kdo falešné zprávy šíří jako pravdivé a zcela jim důvěřuje. Učitelé by měli být schopni rozeznat falešné informace od pravdivých a pomoci žákům je rozeznat. Případně by učitelé měli zamezit šíření nepravdivých zpráv a uvést vše na pravou míru. S tím souvisí také to, že by učitelé měli disponovat informacemi o každodenním dění ve světě, jelikož tím mohou žákům zprostředkovat reálný pohled na věc.

Ze zjištěných dat z dotazníkového šetření je možné vyvodit závěry pro doporučení do praxe. Doporučení do praxe může posloužit všem učitelům prvního stupně základních škol.

Sociální sítě jsou nedílnou součástí novodobé společnosti a jejich vliv se rozšiřuje i na mladší jedince. Proto je nutné především s žáky mladšího školního věku o dané problematice mluvit a orientovat se v ní. V první řadě komunikace o sociálních sítích a zřízení si účtu probíhá v rodinném prostředí. Druhým prostředím, které mladší žáci navštěvují téměř každý den, je škola. Zde dochází také ke komunikaci o sociálních sítích, a to zejména mezi žáky. Učitel by se měl do dané komunikace chtít zapojit. Důvod je prostý. Pokud učitel bude znát, jaké sociální sítě žáci aktivně užívají, pak se snáze dozví, jak je používají a k čemu je primárně

používají. Vzhledem k získaným informacím může zamezit možným negativním vlivům či nežádoucímu chování žáků primárního vzdělávání na internetu obecně.

Pozitivními zjištěními mohou být digitální kompetence jimiž budou daní jedinci disponovat. Zde je vhodné využít digitální technologie pro rozvoj digitálních kompetencí všech žáků. Proto by učitelé měli zvážit větší míru užívání moderních technologií ve výuce. Přínos lze vnímat oboustranně, jelikož učitel, který umí s technologiemi pracovat si ušetří čas a získá více žakovské pozornosti.

Učitel by měl také znát individuální potřeby žáků ve třídě, na jejich základě může usuzovat závěry o správném či pochybném užívání sociálních sítí. Učitel by měl umět posoudit aktuální stav, rozpoložení žáků. Na základě uvážení by měl stanovit jistá opatření. Zde hovoříme například o nadměrné únavě jedince, roztěkanosti, emoční nestálosti či opakované nepřipravenosti na hodinu. Důvody mohou být různé, ovšem důvodem časté únavy dnešních dětí jsou moderní technologie, jichž s radostí využívají.

Klíčem k prevenci nežádoucích jevů je komunikace a zajištění dostatku informací o dané problematice. Zde přichází na řadu využití rad odborníků. Učitelé by měli využívat intervenci metodika prevence pravidelně, a ne pouze v případech potřeby. Je totiž patrné, že negativním vlivům chceme předcházet. Využití intervence metodika prevence v případě potřeby rozumím tak, že daný problém již nastal a nyní je potřeba jej řešit. Pravidelnými preventivními besedami cílíme na zamezení vzniku problémových situací, které při užívání sociálních sítí a obecně internetu mladšími žáky mohou nastat. Zde bych ráda zmínila, že řešení kybernetické agrese by se měl účastnit odborník, jelikož kyberšikana může mít na její účastníky trvalé následky. Každý učitel zná svou třídu nejlépe a ví, jak jednat s žáky s ohledem na jejich individualitu. Ovšem rizika spojená s kyberšikanou jsou větší, než se zdají. Na rizikové skupiny se zaměřují také preventivní programy. Učitelé primárního vzdělávání by měli usilovat o využití preventivních programů i pro žáky 1. stupně, jelikož kyberšikana či nežádoucí obsah se objevují i mimo 2. stupeň základních škol, pro které jsou preventivní programy primárně zajišťovány.

Výzkum byl orientován na užívání sociálních sítí žáky primárního vzdělávání. Závěrem lze říci, že učitelé mají dostatečné povědomí o novodobých aplikacích a jejich užívání i možných vlivech. Učitelé prostřednictvím daných znalostí napomáhají správnému rozvoji žakovské osobnosti a eliminují tak možné rizikové chování žáků. Společně s vedením školy usilují o důslednou prevenci, která má vliv na užívání internetových sítí žáky.

Budoucí výzkumy by mohly být zaměřeny na pozitiva sociálních sítí a jejich možná využití v učitelské praxi, jelikož moderní společnost usiluje o rozvoj digitálních kompetencí.

ZÁVĚR

Diplomová práce byla zaměřena na oblast vlivu sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání. Moderní technologie se staly nedílnou součástí novodobé společnosti a jejich vliv stále roste. Sociální sítě, které moderní technologie nabízejí k využití, výrazně ovlivňují vývoj osobnosti žáka, výuku i práci učitelů primárního vzdělávání. Z důvodu velkého vlivu je také možno vidět zařazení digitální kompetence do Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Digitální kompetence jsou tím pozitivním vlivem, ovšem převažuje prozatím vlivy negativní, na které jsem se v diplomové práci zaměřila více.

Diplomová práce nese název *Vliv sociálních sítí na žáky primárního vzdělávání*. Na vliv sociálních sítí je možné nahlížet ze dvou hledisek, a to z hlediska pozitivního vlivu a z hlediska vlivu negativního. Primárně se na diskutovaném problému hledají negativa a následně možné pozitivní dopady. U sociálních sítí tomu není jinak. Sociální sítě jsou ve vztahu k žákům primárního i jiného vzdělávání vnímány z velké části negativně. Teoretická část diplomové práce popisuje základní pojmy a jejich zařazení do problematiky. Základními pojmy je žák primárního vzdělávání a sociální síť. Kdy se v první kapitole věnuji bližší charakteristice a souvislostem mezi základními pojmy. Druhá kapitola shrnuje možné vlivy sociálních sítí na žáky mladšího školního věku, kde mimo jiné vyděluji digitální gramotnost. Třetí kapitola byla zaměřena na rizika spojená s užíváním sociálních sítí, kde je popsána kyberšikana, fenomén Fake news a Hoaxů a v neposlední řadě zde popisují prevenci rizikového chování žáků primárního vzdělávání.

Praktická část diplomové práce předkládá data z kvantitativně orientovaného výzkumu, kdy ke sběru dat došlo prostřednictvím dotazníkového šetření. Dotazníky byly určeny pro učitele 1. stupně základních škol z celé České republiky a byly jim poskytnuty primárně prostřednictvím elektronické pošty. Vzhledem k popsaným limitům výzkumu byly dotazníky zprostředkovány učitelům také prostřednictvím sociálních sítí. Ze získaných výsledků je možné vidět jak negativní, ale také pozitivní vnímání sociálních sítí učiteli ve vztahu k žákům primárního vzdělávání. Výzkumné otázky byly zodpovězeny na základě vyhodnocení výsledků výzkumu. Výzkum nám umožnil vhled do užívání sociálních sítí žáky primárního vzdělávání z pohledu jejich učitelů. Jejich názory vnímám, jako velmi cenné a z budoucího hlediska jako příklady možného využití potencialit internetových platforem ve vyučování.

Prostřednictvím psaní diplomové práce jsem si jako budoucí učitel rozšířila povědomí o možnostech využití sociálních sítí a také o důležitosti prevence ve vztahu k užívání internetu. Věřím, že výsledky výzkumného šetření budou mít přínos i pro ostatní učitele či veřejnost.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Boydová, D. (2017). *Je to složitější: sociální život teenagerů na sociálních sítích*. Akropolis. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. (n.d.). *Centrum prevence rizikové virtuální komunikace*. Univerzita Palackého v Olomouci. <https://veda.upol.cz/pracoviste/vyzkumna-pracoviste/centrum-prevence-rizikove-virtualni-komunikace/>
- Chráška, M. (2007). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Grada.
- Chráška, M. (2016). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu* (2. vyd.). Grada.
- Černá, A., Dědková, L., Macháčková, H., Ševčíková, A., & Šmahel, D. (2013). *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Grada Publishing.
- Dědková, L., & Macháčková, H. (2015, February 12). *Jak se mají děti bránit kyberšikaně – díl druhý*. Masarykova univerzita. <https://www.em.muni.cz/vite/5686-jak-se-maji-deti-branit-kybersikane-ii>
- Dědková, L., & Macháčková, H. (2014, October 14). *Co je a není kyberšikana*. Masarykova univerzita. <https://www.em.muni.cz/vite/4834-co-je-a-neni-kybersikana>
- Dočekal, D., Müller, J., Harris, A., & Heger, L. (2019). *Dítě v síti: manuál pro rodiče a učitele, kteří chtějí rozumět digitálnímu světu mladé generace*. Mladá fronta.
- Fuchs, Ch. (2014). *Social Media: a critical introduction*. SAGE.
- Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu* (2. vyd). Paido.
- Gregor, M., & Vejvodová, P. (2018). *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. CPress.
- Health Behaviour in School-aged Children, (n.d.). *HBSC studie*. HBSC.CZ. <https://hbsc.cz/ostudii/>
- Holloway, D., Green, L., & Livingstone, S. (2013). *Zero to eight. Young children and their internet use*. LSE, London: EU Kids Online. https://eprints.lse.ac.uk/52630/1/Zero_to_eight.pdf

- Hovorková, J. (2020). *Možnosti rozvoje digitální gramotnosti na 1. stupni ŽŠ*. Podpora rozvoje digitální gramotnosti. [Možnosti rozvoje digitální gramotnosti na 1. st. ZŠ – Digitální Gramotnost \(digigram.cz\)](#)
- Hulanová, L. (2012). *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Triton.
- Jedlička, R. (2015). *Poruchy socializace u dětí a dospívajících: prevence životních selhání a krizová intervence*. Grada.
- Kolláriková, Z., & Pupala, B. (Eds.). (2010). *Předškolní a primární pedagogika* (2. vyd.). Portál.
- Kopecký, K. (2017, October 24). *Úvod do problematiky fake news*. E-Bezpečí. <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=1324>
- Kopecký, K. & Szotkowski, R. (2019). *České děti v kybersvětě*. E-Bezpečí. <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/117-ceske-deti-v-kybersvete/file>
- Kopecký, K., Szotkowski, R., Kvintová, J., Křeménková, L., & Voráč, D. (2022). *Děti a kult krásy v online světě*. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci. <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/155-deti-a-kult-krasy-v-online-svete-2022/file>
- Livingstone, S., Haddon, L., Görzig, A., & Ólafsson, K., (2011, January 13). *Risk and safety on the internet: The perspective of European children*. EU Kids Online. <https://www.lse.ac.uk/media-and-communications/assets/documents/research/eu-kids-online/reports/D4FullFindings.pdf>
- [Lozano-Blasco, R., Mira-Aladrén, M., & Gil-Lamata, M. \(2023\). Social media influence on young people and children: Analysis on Instagram, Twitter and YouTube. ProQuest. Social media influence on young people and children: Analysis on Instagram, Twitter and YouTube - ProQuest](#)
- Macháčková, H., & Dědková, L. (2015, April 24). *Jak se mají děti bránit kyberšikaně – díl třetí*. Masarykova univerzita. <https://www.em.muni.cz/vite/6030-jak-se-maji-deti-branit-kybersikane-dil-treti>
- Macháčková, H., & Dědková, L. (2014, December 17). *Jak se mají děti bránit kyberšikaně – díl první*. Masarykova univerzita. <https://www.em.muni.cz/vite/5508-jak-se-maji-deti-branit-kybersikane>

- McDool, E. (2016, December 19). *Social Media Use and Children's Wellbeing*. IZA Institute of Labor Economics. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2886783#
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Národní pedagogický institut České republiky & Česká školní inspekce. (2023). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. MŠMT. <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>
- Musil, J. V. (2010). *Stres, syndrom vyhoření a mentálně hygienická optima v dynamice lidského sociálního chování*. Jiří Musil – Psychologická a výchovná poradna.
- Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., Novák, P. (Eds.) (2010). *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Univerzita Karlova v Praze & Togga.
- Pavlíček, A. (2010) *Nová média a sociální síť*. Oeconomica.
- Průcha, J., Mareš, J., & Walterová, E. (2003). *Pedagogický slovník* (4. vyd). Portál.
- Pugnerová, M. a kol. (2019). *Psychologie. Pro studenty pedagogických oborů*. Grada.
- Říčan, P. (2010). *Psychologie osobnosti: Obor v pohybu* (6. vyd.). Grada.
- Saferkidsonline. (2023, November 21). *Jak bezpečně používat WhatsApp?* Dvojklík. [Jak bezpečně používat WhatsApp? - Dvojklík](#)
- Saferkidsonline. (2024, March 26). *TikTok: Manuál pro rodiče*. Dvojklík. <https://www.dvojklík.cz/saferkidsonline/tiktok-manual-pro-rodice/>
- Sedláčková, D. (2009). *Rozvoj zdravého sebevědomí žáka*. Grada.
- Slussareff, M. (2022). *Hry, síť, porno: rodičovský průvodce džunglí digitálního dětství a puberty*. Jan Melvil Publishing.
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Stakssrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., & Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. EU Kids Online. <https://www.eukidsonline.ch/files/Eu-kids-online-2020-international-report.pdf>
- Spitzer, M. (2017). *Digitální demence. Jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. Host.
- Společně bezpečně. (2021). *Proč existují věkové hranice pro vstup na sociální síť?* Společně bezpečně. <https://www.spolecnebezpecne.cz/aktuality/proc-existuji-vekove-hranice-pro-vstup-na-socialni-site/>

Szabados Filasová, K. (2017). *Srovnávání, zabiják vašeho sebevědomí: aneb Jak se srovnat sám se sebou.* Grada.

<https://www.bookport.cz/AccountSaml/SignIn/?idp=https://shibboleth.utb.cz/idp/shibboleth&returnUrl=/kniha/srovnavani-zabijak-vaseho-sebevedomi-4179/>

Ševčíková, A. (2014). *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu.* Grada.

Vaničková, V. (2019, November 1). *Sociální sítě jako učivo?* Metodický portál RVP.CZ. <https://clanky.rvp.cz/clanek/22084/SOCIALNI-SITE-JAKO-UCIVO.html>

Vašutová, M. (2010). *Proměny šikany ve světě nových médií.* Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě.

Vokrouhlíková, K. (2019, November 24). *Nejoblíbenější sociální sítě teenagerů.* Internetem bezpečně. <https://www.internetembezpecne.cz/nejoblibenejsi-socialni-site-teenageru/>

Zormanová, L. (2019, October 15). *Kyberšikana v České republice a v zahraničí.* Metodický portál RVP.CZ. <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/22075/kybersikana-v-ceske-republice-a-v-zahranici.html>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ISCED	International Standard Classification of Education
REM	Rapid eye movements; rychlé pohyby očí
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ZŠ	Základní škola
tzv.	takzvaně

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: <i>Důvody nevyužití preventivních programů</i>	48
---	----

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1: <i>Pohlaví respondentů</i>	40
Tabulka 2 <i>Učitelé a jejich třídy</i>	40
Tabulka 3: <i>Mobilní telefony na 1. stupni ZŠ</i>	41
Tabulka 4: <i>Zdroje informací o užívání sociálních sítí</i>	43
Tabulka 5: <i>Žebříček sociálních sítí</i>	45
Tabulka 6: <i>Preventivní programy na 1. stupni ZŠ</i>	47
Tabulka 7: <i>Proč nemá 1. stupeň ZŠ preventivní program bezpečného internetu</i>	47
Tabulka 8: <i>Využití metodika prevence v dané třídě</i>	49
Tabulka 9: <i>Negativní pohled na sociální sítě</i>	52
Tabulka 10: <i>Jiné odpovědi</i>	52
Tabulka 11: <i>Pozitivní pohled na sociální sítě</i>	52
Tabulka 12: <i>Projevy nadužívání sociálních sítí u žáků</i>	55
Tabulka 13: <i>Možná řešení kyberšikany</i>	57
Tabulka 14: <i>Fake news a Hoaxy</i>	58
Tabulka 15: <i>Ovlivňují Fake news a Hoaxy učitele</i>	59

Seznam grafů

Graf 1: <i>Zájem učitelů o sociální sítě užívané žáky</i>	42
Graf 2: <i>Jsou žáci aktivní na sociálních sítích</i>	44
Graf 3: <i>Prevence ze strany školy</i>	46
Graf 4: <i>Využití intervence metodika prevence</i>	49
Graf 5: <i>Podílení se na prevenci</i>	50
Graf 6: <i>Vliv sociálních sítí</i>	51
Graf 7: <i>Vliv sociálních sítí na osobnost žáka</i>	53
Graf 8: <i>Nadužívají žáci sociální sítě</i>	54
Graf 9: <i>Výskyt kyberšikany</i>	56
Graf 10: <i>Setkávají se žáci s Fake news a Hoaxy</i>	58
Graf 11: <i>Jak s Fake news žáci nakládají</i>	59

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Sociální sítě a jejich vliv na žáky primárního vzdělávání

1 Jsem

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- muž žena

2 Jsem učitelem

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

1. třídy 2. třídy 3. třídy 4. třídy 5. třídy

3 Jsem třídní učitel/ka.

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Ne

4 Jsou na vaší základní škole povoleny mobilní telefony žáků ve škole?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Ne Ano, ale při vyučování vypnuté

5 Zajímáte se o užívání sociálních sítí žáky 1. stupně ZŠ?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Spíše ano Spíše ne Ne

6 Odkud čerpáte informace o užívání sociálních sítí žáky 1. stupně ZŠ?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Z televize Z internetu Z rozhovoru se žáky Z rozhovoru s rodiči Nezajímám se o dané téma

7 Jsou podle Vás žáci mladší 13 let aktivní na sociálních sítích?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano Spíše ano Spíše ne Ne

8 Pokud ano, které sociální sítě podle Vás žáci 1. stupně ZŠ používají?

Nápověda k otázce: Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1 - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá)

Facebook	<input type="text"/>
TikTok	<input type="text"/>
YouTube	<input type="text"/>
Snapchat	<input type="text"/>
WhatsApp	<input type="text"/>
Instagram	<input type="text"/>
Messenger	<input type="text"/>

9 Zajišťuje vaše škola preventivní programy týkající se bezpečného internetu pro žáky?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano Ne

10 Pokud ano, které to jsou?

11 Pokud ne, proč?

12 Jak často využíváte intervenci metodika prevence?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Nevyužívám V případě potřeby Jednou měsíčně Jednou za šest měsíců

13 Jak se podílíte se na prevenci nežádoucího chování dětí na internetu?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Vedu diskuzi s žáky o užívání sociálních sítí. Přednáším žákům o bezpečném a nebezpečném internetu. Vedu diskuzi s žáky o projevech kyberšikany. Využívám spolupráce metodika prevence, výchovného poradce.
- Nepodílím se.

14 Jaký má dle vašeho názoru užívání sociálních sítí na žáky mladšího školního věku vliv?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Pozitivní Spíše pozitivní Spíše negativní Negativní Nemá na žáky vliv

15 Co vnímáte na sociálních sítích negativně ve vztahu k žákům 1. stupně ZŠ?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Nežádoucí obsah. (reklama, pornografie, atp.) Vyskyt kyberšikany. "Žrout času". Zhoršená pozornost žáků. Emoční labilita žáků.
- Nic.
- Jiný důvod:

16 Co vnímáte na sociálních sítích pozitivně ve vztahu k žákům 1. stupně ZŠ?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

☐ Získávání nových digitálních dovedností.	☐ Navazování nových kontaktů.	☐ Udržování kontaktu se svými blízkými.	☐ Zábava ve volném čase.
☐ Povědomí o dění ve světě.	☐ Nic.		

17 Jakou složku osobnosti žáků mladšího školního věku dle Vás ovlivňují sociální sítě nejvíce?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Biologickou (spánek, pozornost, pohyb). Psychickou (sebevědomí, emoce). Sociální (kontakty, přátele).

18 Nadužívají žáci mladšího školního věku dle Vašeho názoru sociální sítě?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Spíše ano Spíše ne Ne Nedokáži určit

19 Jak se nadužívání sociálních sítí podle Vás na žácích projevuje?

Nápověda k otázce: *Změňte pořadí položek dle svých preferencí (1. - nejdůležitější, poslední - nejméně důležitá)*

Roztěkanost	<input type="text"/>
Únava	<input type="text"/>
Nepozornost	<input type="text"/>
Nepřipravenost na hodinu	<input type="text"/>
Emoční labilita	<input type="text"/>
Chybovost	<input type="text"/>

20 Setkal/a jste se na Vaší škole s kyberšikanou?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Ne

21 Pokud ano, jak jste postupoval/a při řešení?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

☐ Rozprava se žáky, kterých se kyberšikana týkala.	☐ Rozhovor s ředitelem školy o návrhu řešení.	☐ Kontaktování rodičů agresora i oběti.	☐ Konzultace s metodikem prevence.
☐ Schůzka s výchovným poradcem.	☐ Rozhovor se školním psychologem.		
☐ Jiná ____			

22 Setkali jste se s pojmem FakeNews?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Ne

23 Setkali jste se s pojmem Hoax?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Ne

24 Setkávají se dle Vašeho názoru s Hoaxy i žáci 1. stupně ZŠ?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Spíše ano Spíše ne Ne

25 Jak s FakeNews dle Vás nakládají žáci?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Neberou je v potaz. Šíří je, jako reálné zprávy. Diskutují o nic, ale neberou je zcela vážně. Berou je vážně, chovají se dle informací obsažených ve FakeNews.

26 Ovlivňují Vás FakeNews nebo Hoaxy?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu odpověď*

- Ano Spíše ano Spíše ne Ne